

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23961
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	99
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 99

PRESERVING
TO
PROFLIGATE

preserving adj गोपाय $\bar{A}p$ 1.4.24, गोपायक

W, गोपायन MBh 6.3131 — त्रयम्राण RV, AV, etc — अवन

Dharmas' — प्रतिपादक f(इका) — अनुपादिन — ^{धर}f(आ)

ifc MBh, R, etc, धारण f(ई) TAr, MBh, Susr, BhP,

प्रधारण — स्थापन, स्थापिन $\bar{S}i\bar{s}$ — उद्यत

(with dat or loc or inf or without ~~any~~ any object)

MBh, R, Kathās, Ragh, Yājñ, MārkaP, Rājāt, etc — दधि

(Pān 3.2.171, Vārtt 3) (with acc) Wop — दृढ (दृढह)

Hariv, Kathās, दृढकारिण Mn, Gaut .

all preserving सर्वपा Pañcar, विश्वधा MW,

VS faithfully p. (traditional) learning विद्यानुपादिन

Mn 9.204 in p. धर्तु m (धर्तरि) loc inf RV 2.23.17, 9.86.

42 life p. जीवितप्रदायिन Malatim p. a family कुलरक्षकः

p. all things विश्वधर Vishn p. from all (harm) सर्वरक्षिन

R p; from an enemy रिपुशक्षिन MW p. from calamity व्यसन-

रक्षिन R, Kathās p. from everything सर्वरक्षण Brahmap

p. from the bad way दुःसंन्यासिक NrisUp p. glory यशोधन

BhP p. life आयुष्मा VS, TS, पाण्ड f(आ) AV, etc ,

तन्मूकृत

RV 1.31.9 p. one's self from गुप

Naish 6.

66 p. Soma सोमरक्ष SBr, सोमरक्ष Kāth, MaitrS, Pāncav

Br .

wishing to preserve परीप्सु

MBh wishing to p. his

life प्राणपेप्सु MBh .

preserving n परि॒रक्षणम्, प्रा॒ति॒रक्षणम्^W — गु॒प्ति

f AV 6.122.3, 12.3.7, TS 6f, TBr, etc, गो॒पा॒यनम् SāṅkhGr

3.10.2, Hariv, 2142, R 7.4.9 — अनु॒पा॒दनम् — प्रा॒णम् ChU

Mn, MBh, etc — स्था॒प॒ना Campak — नि॒ध॒ानम् KātyŚr, MBh,

etc .

desire of preserving परि॒पि॒पा॒दयिषा, परि॒प्सा

MBh .

preside vb समाधिष्ठा, समाधितिष्ठति, समाधितिष्ठते

Kam .

to preside over आसद् आसीदति (Ved also

आसदति) Ā, RV 8.42.1 , अध्यास p. over a religi-

ous act क्रिया नी ^{प ऀ} MBh .

presided over प्रभूत W p. over by Brahma

पैतामह f(ई) MBh, Kāv, etc .

president n प्राभाणिक mf(ई) n W .

the president of a guild गौष्ठीन m Hariv, Kāv, VarBr

etc the p. of an assembly सभानायकः MW , सभापति

m VS, Kathās , गौष्ठीपति m W .

seated in a presidential chair अवध्यासित mfn .

' one who presides over the Veda ' (N. of certain

planets) वेदाधिपः, वेदाधिपति m M one with the being

who p. over sacrifice साधियज्ञ mfn Bhag .

presiding adj अधिष्ठातृ — पुरःसद् RV 1.73.3 .

presiding at a council सभासीन Rājat, सभोपावीष्ट

Pāncat p. at a court of justice सभासीन Rājat,

सभोपावीष्ट Pāncat a p. deity अधिदेवः, अधिदेवता,

अधिदेवतम्

अधिदेवम्, ^{११} p. deity of a town ^{११} नगरदेवतम् p. over

विभूति (gen) RV 8.50.6 p. over a guild श्रीमत्

MBh p. over a river (as deity) कुल्य VS 16.37 p.

over boons वैश्वर, वैश्व BhP p. over property ~~अध्वर~~

अध्वराज

(RV 10.132.7 .

presiding (?) n प्रभवनम् W .

presiding over अध्यसनम् L ' p. over seed ' (Siva

बीजाध्याक्षः Siva .

press vb पीड् cl 10 or caus पीडयति (ep.

also पीडयते) Dhātup 32.11, AV, etc, प्रपीड् प्रपीडयति

ŚBr, Mh, Susr, ३-आपीड् caus आपीडयति ĀsvGr, etc,

अभिनेपीड् Mh, etc, प्रतिपीड् प्रतिपीडयति Mh, R—मृद्

cl 9 मृद्नाति (cl 1 मर्दति, मर्दते Mh) Mh, Kav, etc

— बाध् cl 1 बाधते ep. and m c also बाधाति

PV, etc — खिद् cl 6 खिन्दति (Pāṇ 7.1.59, Ved खिदति

Pāṇ 7.1.59) Pāṇ 6.1.52, Kās, Dhātup — अभिनुद् — आमीव

आमीवति ŚBr, ŚBr, प्रमीव् प्रमीवति — विच्छ्

caus विच्छाययति ^{SB}r — सूद् caus or cl 10 सूदयति,

सूदयते ^{Sis} .

to press against निष्पीड निष्पीडयति ^{AsvGr, Mb, Susr}

etc , निष्पीड् caus निष्पीडयति, उत्पीड् उत्पीडयति

Kum , आपीड् caus आपीडयति , आपिष् , (i.e. to

urge) प्रतिशी (only rf प्रतिशीड्ये fut प्रतिशीष्यामि)

Mb , प्रतिस्तम्भ् प्रतिस्तम्भाति, प्रतिस्तम्भते ^{Hariv, Pañcā}

— संयम् संयच्छति (rarely Ā) Susr to p. all round

परिपीड् परिपीडयति ^{Kāv, Susr} to p. a person to do

anything प्रणुद् caus प्रणोदयति (2 acc) Var to p.

back सम्प्रबाध् सम्प्रबाधते MBh , प्रतिमीव् प्रतिमीव्यते

TS to p. close against (the mouth) विष्टम् तिष्ठन्तीति

विष्टन्तीति Yājñ to p. closely ली cl 4 (hātup

26.30) लीयते (Ved also लयते) MBh; R, etc to p.

closely on anything संदृश् संदृशति MBh, Kalid to

p. close to निषीड् caus निषीडयति , संयम् संयच्छति

(rarely Ā) Susr to p. down अवपीड्

MBh 1.6292 , उपपीड् caus उपपीडयति Kām , निबध्

निष्वाधते RV , सम्बाध् सम्बाधते AV , व्यञ्च्

caus व्यञ्चयति HParis' , अवभृ P RV , अभिन्युञ्च्

AV 8.8.6, Kaus' , उञ्च् cl 6 उञ्चति RV, AV 8.1.1, c.

13 , निखिद् निखिदते RV 4.28.2 , खिद् caus खेद्यति

(rarely A BhP 2.5.7) Mricch 9.10, Megh 85 (v.1.) BhP, etc

खिद् cl 6 खिन्दति (Pāṇ 7.1.59, Ved खिदति

Pāṇ 7.1.59) Pāṇ 6.1.52, Kās, Dhātup , निमीव् (only

pres p + निमोवन्ती) AV 5.7.7 , व्री (or व्री) cl 9

व्रीणाति, व्रीणाति Br to p. down upon उपनिग्रह् उपनिगृह्णाति,

उपगृह्यते

TS to p. flat पिच्छ् cl 10 पिच्छयति

Dhātup 32.40 (v.1. पिच्छ्), पिच्छ् cl 10 पिच्छयति

Dhātup 32.20 (v.1. पिच्छ्) to p. forward सम्प्रणुद्

सम्प्रणुदति, सम्प्रणुदते

MBh to p. forwards तुरcaus तुरयते RV, SV , तुर cl 6 RV 6.18.4, TS 2 to pforward प्रबाध् प्रबाधते (ep. also प्रबाधति) RV, Nirto p. forwards जू cl 1 9 जवते जुनाति (जुcl 1 जगति Dhātup 22.60, v.1.) RV 3.33.1, ŚBr 10 to p.hard आपीड् caus आपीडरति MBh ,आबाध् आबाधते,

, नाध् intens बद्ध् RV , प्रदु

प्रदुनोति Susr, Bhatt , मृद् caus मर्दयति

MBh, Kāv, etc , अत्यर्द् Bhatt , उत्तप् उत्तपति Pājat,

'Sis, etc to p. hardly upon समुपलुज् समुपलुजति Hariv' to

p. hard on all sides अभिसंतप् AV 2.12.6 to p. hard

upon उन्मथ् उन्मथ् उन्मथ्नाति MBh, Hariv, R , उपगम्

उपगच्छति RV 1.53.9, MBh, Mricch to p. in न्यञ्च

caus न्यञ्चयति HParis to p. into अवभृ P RV

to p. into a solid mass पिट्टय' Hom पिट्टयति KātyŚr,

Sch to p. on उपपीड् caus उपपीडयति , आबाध्

आबाधते , निमीव् (only pres pf निमीवन्ती)

AV 5.7.7 to p. one's self against विष् cl 1 विच्छायति

(with व्या) , प्रतिस्तम्भ् प्रतिस्तम्भते to p. one's self

on निधाव् निधावते RV to p. on ward प्रायक्ष्

प्रयक्षति , प्रयक्षते to p. out निष्पीड् निष्पीडयति

ĀsvGr, MBh, Susr, etc , (as a wound) अवपीड् Susr ,

आपीड् caus आपीडयति , सु cl 5 (Dhātup 27.1)

सुनोति , सुनुते RV, AV, ŚBr, KātyŚr, p. MBh , (e g pus)

उन्नी उन्नयति उन्नयते

MBh 5.2776 , उद्धन्

उद्धन्ति Ā RV, ŚBr , तुज् c1 6 RV 1.9 , (of) उत्पीड्

उत्पीडयति Susr , (Soma juice) आसु आसुनोति

to p. out (Soma juice) together for the sake

of अभिरसंस्व (acc) TBr to p. out Soma together संस्व

संस्वनोति TS, TBr, Kāth to p. out (the Soma plant

for obtaining its juice) विष् to p. out (with stones

the Soma juice (or any other juice) अभिषु ŚBr, etc

to p. out with the help of any liquid अभिषु Mn 5.10,

Susr to p. to उपपीड् caus उपपीडयति to v. togeth-

er सम्पीड् सम्पीडयति MBh, Kāv, etc , सम्बपीड्

सम्बपीडयति Susr , निबध् निबधते RV , निष्पीड्

निष्पीडयति ĀsvGr, MBh, Susr, etc , निपीड् caus निपीडयति,

परिपीड् परिपीडयति Kāv, Susr , सम्बध् सम्बधते

AV , संक्लिश् संक्लिशति (only inf संक्लेशुम् and

ind संक्लिशय) SBr , सम्प्रक्लिश् सम्प्रक्लिशति ĀpSr ,

पिण्डेकृ MBh, etc , पुञ्जय Nom पुञ्जयति Kād, Bālar ,

संखिद् संखिदति RV, TS , सम्मृद् सम्मृदति

सन्मदति TS , संदंश् संदहाति MBh, Kalid , समुञ्ज्

समुञ्जति SBr to p. to pieces विमृद् विमृद्नाति

विमृदति Mn, MBh, etc to p. the the bosom उपगुह्

P Ā MBh, R, BhP, Ragh, etc to p. upon इन्व cl 6 इन्वति,

इन्व
(cl 8) इन्वति Ā to p. upside down न्युञ्ज् न्युञ्जति

SV, AV, Br to p. upwards उत्पीड् उत्पीडयति Kum , उद्द्

उद्दति, उद्दते , उद्दन् उद्दन्ति Ā AV, SBr to p.

strongly अतिप्रणुद् to p. well together सम्प्रपीड् caus

सम्प्रपीडयति Car to p. with a request चुद् caus चोदयति

rarely चोदयते

Lāṭy 2.9.15, in, Bh, etc to p. with the

arms (to a man) उपबृहintens P (Dat) .to be pressed पीड pass पीड्यते MBh, Kāv, etc ,आध pass आध्यते .to be pressed down खिद् cl 7 खिन्ते Bhatt 6.37.खिद् cl 4 खिद्यते (rarely P MBh 2.2128, BhP,Bhatt) R, Śak, Pañcat, etc to be p. in अवभृ pass (acc)RV 5.31.12, VS 6.3 to be p. out (as Soma) पीड PV 4.22.8 to be p. together समच pass समच्यते P 5.54.

12 , प्रज्ञो भू Kad, Hcar to be p. upon अवभू pass

(acc) RV 5.31.12, VS 6.3 .

to strive to press forwards उर तुर्वति RV 10.

100.12 .

press (often in titles of books) n यन्त्रालयः —

पीडनम् Susr, पीडनद्रव्य .

' press stone ' ग्रावाअदिः serving for a p. पीडनीय

mfn Susr a soma p. प्रसवित्रम् Pan 6.2.144, Sch .

pressed adj पीडित Mn, Bh, etc, निपीडित,

अवपीडित प्रपीडित

MBh, Kāv, etc (as the soil

by the foot or by an army) अभिपीडित ShadvBr, etc,

परिपीडित — बोधित RV, etc — मृदित AV, etc —

आमीवित TBr — प्रतिस्तब्ध MBh .

not pressed (as tila) अक्रन्दित Divyāv .

a cloth with which the Soma is pressed together

सोमपरिश्रयणम् ApŚr, सोमपर्याणहन्म् ŚBr. KātyŚr the

Soma continuously p. प्रसृतः

like p. lac निपीडित तावत्त
वत्

ind M a month in which the Soma is daily p. सुत्यामासः

Lāty not p. out असुत PV, VS not p. upon अनभिहित

(v.l. for अनतिहित) Śak once p. out सकृदभिषुत

TS p. against उत्पीडित Ragh p. against each other सुसंहत

f(आ) Mh, Kāv, etc p. by आक्रान्त (instr ~~xxxx~~ or in

comp) Mricch, Pañcat, etc p. closely together संदष्ट

Mh, Kāv, etc , त्रैज B, Sarvad p. close to निबिडित

Bālar 5.19 , आगधित BV 1.126.6 p. close to the head

(the ears) चिपिट f(आ) v.l. for चर्पट p. cont-

inuously प्रसृत TS, ŚBr, ŚrS p. down अवपीडित

MBh 14.1944 , उपपीडित , सभाकान्त , (as by a burden

अवसन्न BhP, R 2.52.22 , खर्वीकृत Amar 36, Sch ,

घोटित MBh 14.2521 , वामनेकृत Amar p. flat पिडित

L , पिच्चट L , पिच्चित Śusr p. hard उत्तप्त Rājat.

p. in उपनित ŚBr p. hard निर्वहद् Paś, Naish p. out (a

a wound) अवपीडित Śusr , (as Soma juice by Brihaspati

बृहस्पतिरसूत TS , सूत , समुन्नहद् Śusr p. out by

men (Soma) तृणसव RV p. out in vain वृथासूत

Nir 11.4 p. out with stones अग्निदुग्ध RV p. together

सम्पीडित VarBrS , अभिसम्बाध R , संक्षिप्त p. up

समुन्नद्ध ¹Susr p. together गाढ Wh 4.152 (said

of a bow) R, Ragh, etc , पुञ्जित Kāv, Rajat , संक्षिप्त

¹Br, etc , समूह RV, TS p. upwards उत्पीडित Ragh

shaken i.e. p. out by men वृषधूत RV a substance p.

flat पिच्छटम् पिच्छित ¹Susr that from which Soma is p.

सोमसवान ChUp well p. सुपीडित W well p. down

सुघटित MBh well p. out सुषुत RV .

to be pressed सोत्व RV .

to be pressed hard बाध्य Kāv, Kathās, Pub, etc,

बाधितव्य MBh to be p. out आसाव्य (Pāṇ 3.1.26),

(as Soma) आहनम् .

having pressed निपीड्य ind MBh, Kāv, etc having p.

against उपीड्य ind p MBh , आपेयम् ind p SBr having

p. hard बाधित्वा ind MW .

pressing उपपीडम् ind p (Pāṇ 3.4.49) Śis 10.47,

pressing against each other प्रतिपेक्षम् ind Pān 3.4.

55, Sch p. on उपपीडम् ind p (Pān 3.4.49) Śis 10.47,

Maish p. the breast स्तनोपपीडम् ind p Sāh p. to उपपीडम्

ind p (Pān 3.4.49) Śis 10.47, Maish p. upon the thigh

ऊरुपपीडम् ind Pās p. with the arms बाह्यपपीडम्

ind Bhatt .

one who presses out Soma सोतु mfn R. one who

p. out the Soma juice सूनु m PV 3.1.12 सोतु

Sāy (a priest) who p. out the Soma juice आस्यत्.

RV 8.103.10 .

pressing adj निपीडयत् f' अन्ती), पीडन —

विमर्दिन Sāh, आमर्दिन् R — (as urine) प्रत्युपस्थित

Susr — आमिवल्क TS 4.5.9.2 — प्रोतस्थित Kad, Hcar .

delighting in mountains i.e. in the pressing stones

(said of Soma) पर्वतवृध् RV not p. out the Soma juice

असुन्व f(आ) RV 8.14.15, असुप्ति असुन्वत् RV,

असुप्ति RV 4.25.5, 25.6, 6.44.11 being pressed hard

काधय Kāv, Kathās, Pur, etc pressing back प्रकाधक

(ifc) Susr p. closer against प्रतिच्यवायस् RV 10.86.6 p.

closer towards प्रतिच्छादयस् RV 10.86.6 p. continuously

प्रासुत TS, ŚBr, ĀrS p. each other waves तर्तुराण

RV 9.95.3 p. hard वृग् only ind अभिवृज्य, अभिवृज्या

p. hard आदि f(ई(gana गौरादि Pāṇ 4.1.41)) T

p. onwards प्रगर्ध्वम् RV , प्रयज्यु p. out आसुन्

(gana गहादि Pāṇ 4.2.138) , (the Soma etc) सुवत्

RV (used for p. out the Upānsugraha, (said of stones

so used) उपानसुवन ŚBr, KātyŚr, Lāṭy, etc p. Soma

सोमसुन् RV, TBr, ĀsvŚr, etc , सोमसुवन RV सुप्ति

RV p. thoroughly सम्मर्दिन् Bhatt ' p. time against time

i.e. leaving everything to time कालं कालेन पीडयन् Mn 1.51

p. together सम्बाधक Bhatt , निपीडयत् f(अन्ते) p.

upon सम्बाधक MW , विद्वस् MW 6.22.4 a wife (as

p. on her husbands breast) अक्षः सम्मर्दिनो MW .

wishing to press down प्रापिपयिषु (with अधः)

Sis 5.69 .

pressing (the act of) n पीडनम् R, Kathās, Gīt,

सम्पीडनम् MBh, Kāv, etc , निपीडनम् L, प्रपीडनम्

Suśr, निष्पीडनम् Mālatīm , परिपीडा R, (of grain etc

by any mechanical contrivance) यन्त्रपीडा Hyog -- आर्भे.

Kathās — प्रेष f RV 9.97.1 .

the act of pressing against उत्पीडनम् VarBrS, Ritus

the act of p. down अवपीडनम् Suśr , उपपीडनम् the

act of p. or moving towards (said of a woman in sexual

intercourse) उपच्यवः RV 1.24.3, शास्त्राप्रति Say

the act of p. out उत्पीडनम् VarBrS, Titus the act of p.

out the Soma juice (performed at the three periods of the

day) सवनम् RV, etc the act of p. strongly सुपीडनम्

L the act of p. together समुत्पीडनम् Thurtas the act of

p. to the bosom उपगृहम् Megh, Bhartr, Venis, etc the

act of p. to the bosom उपगृहम् VarBrS continued p. of

Soma प्रसृतम् ChUp (continued) p. (of Soma) प्रसृतम्

f TandBr for p. one's self against प्रतिष्कम् only inf

प्रतिष्कमे

RV 1.39.2 an instrument for p. पीडनम्

Susr manner of p. the Soma आसुतम् Chap 5.12.1 mutual

p. परस्परौपीडनम् . Rit p. against उत्पीडः Prab, Kād.

आपातः Mn, Kum, Pagh, etc , निवेशः . Mālatīm 7.1 p.

as close as grass ' (hand to hand fighting) तृणपीडनम्

MBh 2.909 p. down अनपीडः Susr , (the eyelids)

अवपीडनम् Comm on Hyāyad , निग्राभः VS p. hard

upon प्रबाधनम् MBh also प्रबाधना Jātakam the p. of

Soma सोमस्युति f RV सोमस्युत्या SBr p. out परिपीडनम्

Susr निपीतनम् HParis निपीडन , (Soma juice)

प्रसुवः SankhBr , (Soma juice) प्रसवः RV, ŚrS,

(Soma etc) well इ सुषुत् mfn NairS , समुन्ताह;

Susr p. out sweetness मधुषुत् mfn RV p. out the

juice of the Soma plant सवः RV, ŚBr, SankhŚr p. out

(the juice of the Soma plant) अभिषवणम् Nir , (the

juice of Soma plant) अभिषवः AsvŚr, KatyŚr p. out the

Soma-juice सूति f VP p. out the Soma on the same day

य सवः सुव्या AitBr p. the hand (of a bride) पाणिपीडनम्

Kav, Hcat p. the hands (of a bride) पाणिसेधद्वनम्

Prasannar p. together सम्पैहः Kir , सम्मर्दः Pratāp ,

संवाहः MW p. towards आवाधः RV 8.23.3 p.

up समुन्वाहः Susr thousand fold Soma p. नहस्रसावः

RV the utensils used for p. out (the Soma juice) अमिषवर्णि

Ved nom pl f AV 9.6.1.16 .

the being pressed पीडितत्त, पीडितवम्^{Susr} .

to cause continuous pressing (of Soma) प्रसु caus

प्रसावयति Nidānas to close by p. प्रतिमीव् प्रतिमीवति

SB^r sed for p. पीडनीय mfn Susr .

a presser of Soma सूरि m RV . 29338

pressure n सम्प्रीडः Kir , स्पीडः Prab, Kād —

— सम्प्रीडः RV, AV, 13h , विब्रधा L — सम्प्रीडः

Pratāp , उपमर्दः Sāh, Kathās — प्रेष् f RV 9.97-1 —

परिस्पन्दः MW .

by pressure सम्प्रीडि ind p close p. प्रक्षेपः

Amar great p. सम्प्रीडनम् Dhūrtas over whelmed by p.

प्रवृत्ति mfn AV, Br ' p. of Soma ' (a partic sacri-

ficial act) सोमस्वः TBr, Sch violent p. मर्दः 13h,

VarBrS to overwhelm by p. प्रवृत्ति प्रवृत्तिनाति ApSr .

presume vb विकृप् caus विकल्पयति Yāv, Pāncat .

pr suming adj विशद्विन् (ifc) śis .

presumption n संदेहः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc —

(of or that any person or thing is) संज्ञा (i c)

MBh, Kāv, etc .

according to presumption यथाशयम् ind BhP .

not presumptive ~~अ~~ अप्रतिज्ञ-श्च mfn. .

presumptuous adj अहंवादिन् .

presuppose vb प्रत्याशेस् प्रत्याशेसते R -परिकृप्

caus परिकल्पयति Sarvad .

presupposing adj सब्यपेक्ष Uttaraṃ, Kathās .

presupposing anything सापेक्ष Kathās, Sāh Sarvad.

pretence n व्याजः (rarely व्याजम् ifc f आ)

MBh, Kāv, etc — छद्मन् n (Pāṇ 6.4.97) Mn, MBh, R,

Pāṇcat 3.15. $\frac{1}{2}$, Ragh 12.2 — छतम् (exceptionally m Bh^p

7.15.12 g अधिचादि) Mn 8.49 & (अच्छतम् neg) 107,

MBh, etc (ifc छता Kathās 62.164) — अपदेशः, व्युपदेशः

W — तदियम् Ragh, Kām, तदितः, तदितम् — तदित

Kāv, Kathās, Pur — उपचारः L .

false pretence उपधा MBh, Mn, R making a p. of

religion धर्मोपध mfn MW under a p. आपदेशम् ind .

ras , युक्त्या , युक्तिभिः , युक्तिः

ind ' under n. of

gifts of honour ' (i.e. with feigned gifts) उपदाहनेन

Ragh 7.27 .

to hold out as a pretence व्याजि कृ व्याजिकरोति

MW .

pretend vb व्यपदिश, व्यपदिशति MBh, R, Prasannar,

अपदिश Ragh, etc — विभू caus विभावयति

Kull on Mn 8.362 .

to pretend to उदिनक्ष — PV 10.8.9. 45.7 .

pretended adj अलीक f(आ Naish) MBh, etc —

सर्वलक्ष्य f(आ) Ratnāv .

not pretended अव्याज Mālatīm, Rājat, etc ,

(said of anger) अविभ्रम Śak (v.l.), अविकल्पित.

of a pretended appearance छद्मवर्णिन् BhP 7.5.27

a p. ascetic छद्मतापसः L , अलिङ्गिन् L a p. Brāhman

वृजकः L a p. form वपिस् n RV (in Nyāya) a p.

objection साधर्म्यसमः Nyāyas p. sleep अलीकसुप्तम् ,

अलीकसुप्तकम् Kath's a p. student अलिङ्गिन् L tak-

ing a p. form वरपे नीति RV with a p. smile सर्वव्याप्तम्

ind Ratnāv .

pretendedly किल ind WarBrS, Kad .

pretender (in law) n अभियोक्तृ m n 8.52 & 58,

etc — राष्ट्रियः, राष्ट्रीयः MaitrS (v.l.) .

one who pretends to be a Paitya उपदेत्यः GanP .

pr tending adj अपदेशिन् ras .

pretending to be लीलायित Bhojapr p. to be a

Brahman ब्रह्मनुवाण MBh, ब्रह्मनुवः p. to be a Kshatriya

चिकित्सक MBh 12.3565 p. to be a physician वैद्यमान्

car p. to be asleep निशुप्त Mricch, नक्षुप्त

Das, Mricch p. to be false मिथ्याकारुणिक Pāncat p. to

belong to a higher class than one's own आत्मापहारक

In 4.255 p. to be wise पण्डितवादिन् M p. to knowledge

असंनद्ध L p. to practise austerity उद्यस्थित

life Pāncat 3 .

pretending to be a king राज्यलीला .

pretentiousness n स्तम्भः (ifc f आ) MBh, R, etc

— स्तब्धता MBh, Kām .

to preterite tense भूतकालः VPrāt, Pāṇ, Sch ~~xxx~~

relating to the p. tense भूतकालिक mfn Pāṇ 3.2.84, Sch .

pretext n व्याजः (rarely व्याजम् ifc f आ)

MBh, Kāv, etc — छद्मन् n (Pāṇ 6.4.97) Mn, MBh, R, Pāṇcat

3.15. $\frac{1}{2}$, Ragh 12.2 — व्यापदेशः MBh, Kāv, etc, अपदेशः, उपदेशः

Mn 9.268, Ragh, Kathās — अपदेशः , व्युपदेशः W — उपचारः

L — उपन्यासः Amar 23 — निमः, निभम् (only ifc)

instr Das abl) Kathās) — पदम् (rarely पदः) L .

assigned as a pretext अपदिष्ट mfn the being a

mere p. हेतुमात्रता Kathās serving only as a p. हेतुमात्रमय

mf (ई) n Kathās under a p. व्यापदेशम् ind Das , व्यापदेशेन

युक्त्या, युक्तिभिः, युक्तिः ind under the p. of व्याजेन

, व्याजात् , मिषेण, मिषत्, मिषतः , मिष (ifc),

व्यापदेशेन, व्यापदेशतः ifc .

to hold out as a pretext व्याजी कृ व्याजीकरोति

M , अपदिष्ट Ragh, etc to make a p. व्याजी-कृ .

pretty adj सुभग f(आ) RV, etc — चारु RV, AV,

MBh, etc — रीडित Hcat, Nalac — गटभ Vcar, + गटह

VarBrS, Sch — विट्ठु Pracand, Bh^p — गटङ्गार MBh, R .

not pretty अचारु Pan not very p. नातिरूप MBh

a pretty figure बलजम् ' p. Giti ' (a mind of

metre) चारुगीति f a p. woman सुदृक् f, बलजा

L very p. सुभव्य Hcat .

prevail vb प्रभू प्रभवति (rarely प्रभवते)

RV, etc प्रभू , सम्भू सम्भवति, सम्भवते SB^r — प्रवृत्

प्रवर्तते (ep. also प्रवर्तति) MBh, Kāv, etc , वृत्

intens वर्वर्त्ति वर्वर्त्ति, वर्वर्त्तते ^{वरीवर्त्तते} RV, SB^r, Kāv , —

प्रसू प्रसियर्त्ति (only Ved) प्रसरति (sometimes also

प्रसरते) Sarvad — गूध्नि with वृत् — अतिरिच

pass अतिरिचते — इद् RV, AV — cl 1 सहते

(Ved and ep. also सहति and exceptionally साहति).

to prevail upon सम्भाष् caus सम्भाषयति (v.

l. for सम्भावयति MBh .

prevalence n प्राधान्यम् KātyŚr, Śamk, Susr, etc,

प्रधानता R, Hariv, Hit, Vedāntas — प्रसरः (ifc

f आ) Śak, अनुसारः — प्रचारः W — प्राचुर्यम् Śamk,

Rājat — प्रभुता Susr — प्रवृत्ति f KātyŚr, Pāṇ, Sch —

मूर्धनम् MBh .

general prevalence स्तुति f Vyāyam, Rājat ,

लोकप्रसिद्धि f VarBrS p. of injustice अधर्मोत्तरता MBh

universal p. (of a custom etc) लोकप्रत्ययः KātyŚr .

prevalent adj प्राचर्य RPrāt, Sch .

according to prevalent usage लोकप्रसिद्ध्या ind gen-

erally p. (?) वैभूतिक Mahāvī the p. characteristic

उत्तरम् the p. deity प्रायोदेवता Nir 7.4 the p. res-

ult उत्तरम् .

prevailing adj प्रचलत्, प्रचलित W —

सलवत् VPrāt — प्रसृत ŚBr, Kāth — सहन्य PV

— अनुषङ्गिन् Mn 7.52 .

prevailing in any place स्थानीय W .

prevailing n प्रसरणम् TPrāt, Sch — अभिभवः

Bhag, etc .

prevaricate अपधातु En 8.54 .

prevaricating adj वक्ति L — (in law) अन्यथा-

वादिन्, अन्यवादिन् m — निहुवान् w — हीनवादिन् w .

prevaricating reply उत्तराभास, (a law) मिथ्योत्तरम्

L .

prevarication n हीनवादः W .

prevarication of the words of an opponent in disputat-

ion वाक्छलम् Nyāyas .

prevaricator (in law) n अन्यथावादिन, अन्यवादिन

m .

prevent vb रुध् cl 7 (Dhātup 29.1) रुणद्धि, रुन्धे

(रुन्धति, रुन्धते Br, etc रुधति MBh) RV (always with

न) etc, प्रतिरुध् प्रतिरुणद्धि, प्रतिरुन्धे, प्रतिरुन्धति

प्रतिरुन्धत TS, Br, संरुध् संरुणद्धि, संरुन्धे

MBh — बाध् cl 1 बाधते ep. and m c also बाधति

MBh, Kav, etc — प्रतिहन् प्रतिहन्ति (ep. also Ḥ) MBh,

Kav, etc, विहन् विहन्ति MBh, R, etc, व्यपहन् व्यपहन्ति

Sāh — निवारय् caus निवारयति Kathās-निवृ caus निवारय

ति, निवारयते MBh, Kav, etc, विनिवृ caus विनिवारयति

MBh, Kāv, etc , प्रतिवृ caus प्रतिवारयति MBh, R, etc ,

अनुवृ caus अनुवारयते , वृ cl 5, 2, 1 वृणोति, वृणुते,

वृणाति, वृणीते, वरति, वरते. RV, AV, Bhatt — प्रतिषिध्

caus प्रतिषेधयति ĀsvGr, MBh, etc , प्रतिषिध् प्रतिषेधाति

(ep. also प्रतिषेधते) In, MBh, etc — व्यासिध्

व्यासेधति 'Sis — रक्ष cl 1 (Dhātup 17.6) रक्षति

(Ved also रक्षते) AV 5.1 — अत् cl 1 अत्ति L

— अस्र cl 10 आसयति Dhātup — लङ् caus or cl 10

(Dhātup 33.87.121) लङ्कयति R, Mricch — विपद्

विपद्यते Kaus' — घुङ् cl 6 घुङति Dhātup 20.77 91

— द्राव् cl 1 द्रावति Dhātup 5.10 .

to prevent any one from विफल्य Nom विफल्यति

(gen inf) Mudr to p. from निषिद् निषेद्यते abl) AitBr,

MBh, Kav, etc , वृ caus वार्यति, वार्यते (abl or inf

rarely two acc) MBh, Kav, etc , संनिवृत् caus संनिवर्तयति

(abl) MBh, R to p. appearing तिरय Nom तिरयति

Mālatīm 9.30, Śis 6.64, Ratnāv, etc to p. wealth वत्

cl 1 वत्ति Dhātup 20.10 .

prevented adj प्रतिरुद्ध Mn, MBh, etc , उपरुद्ध

R — वारित MBh, Kāv, etc , वारित Kathās, Rājat,

निवारित MBh, Kāv, etc , प्रतिवारित Mn, MBh, etc ,

विनिवारित W — विद्वित Kāv, Var, Kathās, etc, संविद्वित

Amar — प्रातिहत MBh, Kāv, etc — सार्गित Ragh — निवर्तित

MBh, Kāv, Pur — (from) ^{निषिद्धः} ~~(from)~~ SBr, Mn, MBh, etc , प्रातिषिद्ध

MBh, Kāv, etc — प्रतिभूत Divyāv .

to be prevented वार्य MBh, Kāv, etc , निवारणीय

Yājñ, Sch निवार्य MBh, R , प्रतिवार्य MBh, R , निवर्तनीय

MBh , प्रतिकरणीय MW , रक्षणीय Kathās , संरक्ष्य

Car, Kathās , (from) रक्ष्य (abl) Kathās , गोपनीय

MBh 12.5399 , प्रतिषेधनीय Ragh, Pañcat, प्रतिषेध्य

Pat , सेव्य MW सेधनीय .

preventer n प्रतिरोधक. Kād - प्रतिबन्ध m —

प्रतिहन्तु m Ragh (v.1. प्रतिहर्तृ) — निवर. Say .

the death of deaths i.e. preventer of death मृत्युमृत्यु

m Up one who prevents निग्रहीतु m BhP what p. निषेध

mfn ŚBr, MBh, Hariv who p. निषेध mfn ŚBr, MBh, Hariv .

preventing adj निरुन्धान EV, AV, ŚBr, MBh, etc,

निरोधक (ifc) MBh, विरोधिन् Gobh, In, etc —

विद्वक् (ifc) Vet, विद्व — प्रतिबन्धकारिन् W

प्रतिबन्धक f(इका) MBh, Rājāt, TPrāt, Sch —

प्रतिवारण MBh — प्रतिव्याधिक f(इका) MW — विद्यातिन्

R, Kathās — रक्षिन् (ifc) R — निषेधक MārkP, TPrāt, Sch

— रोधक MW .

preventing any one's works कर्मविरोधिन् Say p. birth

भवच्छिद् Kāv, BhP p. change वैकुलापह W p. from

निराकरणम्

(abl) Rajat ' p. speed ' (phlegm,the phlegmatic humour) वेगनाशनः L .being prevented प्रतिबन्धिनः Pān 6.2.6 .preventing n रोधनम् Kāv, Pur, रोधः MBh, Kāv,etc. — निवारणम् MBh, Hariv, Suśr, Pānc, Bhṛ, (the acc of)

प्रतिवारणम् MBh, R — नियमः Mn, MBh, etc .

being prevented निवर्तनम् MBh, Hariv, etc .the wish to prevent रुद्धता Harav .

prevention n प्रतिरोधनम् MBh, संरोधः Yājñ,

MBh, etc, विरोधः Gaut - प्रतिघातः MBh, Kāv, etc, प्रतिघातः

Mn, MBh, etc, विहति f Balar, विघातः MBh, Kāv, etc —

प्रतिकारः MBh, Susr, प्रतिकृति f Hariv, प्रतिक्रिया

MBh, Kāv, etc — प्रतिविधानम् R, Pañcat — विद्वा. (ep. also

विद्वत्) Kaus, Yājñ, MBh, etc — निवृत्ति f W

प्रतिषेधनम् Mn, MBh, Susr, प्रतिषेधः Mn, MBh, Susr, निषेधः

Yājñ, Var, Susr, निषेधम् Susr — संरक्षणम् Susr —

अर्थः, अर्थम् L — प्रतिचोदना Bhp (निषेध) — प्रत्यादेशः

In 8.334 — वधः Gaut — विच्छिन्ति f TBr, etc .

prevention of births भवच्छेदः Śis, भवोच्छेदः P p.

of transmigration भवच्छेदः Śis, भवोच्छेदः R relating

to p. वारण mf(इ))n Susr .

preventive adj प्रतिषेधक f(इका) MBh .

previous adj पूर्वक f(इका) MBh, Kāv, etc, पूर्य

f(आ) RV, AV, ŚāṅkhŚr, ŚvetUp — पूर्ववर्तिन् — पूर्वकृत

— पूर्वतर RV, etc — प्राक्तन f(ई) Hariv, Ragh,

BhP, etc , प्राक्कालीन W — प्राञ्च — पौराण f(ई) MBh

Hariv, R, पौराणिक f(ई) Kāv, Pur, Susr — प्राथमिक

f(५) TPrāt, Vedāntas, Kull — (in time) पर f(आ)

RV, etc .

according to something previous (applied in the

Nyaya to a king of inference such as inferring from the

previous appearance of a cloud that rain ~~will~~ will fall)

पूर्ववत् ind RV, etc as an p. occasions यथास्थिति

ind Kathās done in a p. state of existence पूर्वजन्मकृत

Hit each p. one पूर्वपूर्व f(आ) MBh having the p. form

पूर्वरूप f(आ) Dhūrtas having a p. shape पूर्वरूप

f(आ) Dhurtas in p. existence पुरा ind VarYog (an

argument) in which a conclusion is drawn from a p. cause

to an effect पूर्ववत् Nyayad p. adventure प्राप्नुत्तान्तः

Vet a p. generation प्राग्वंशः Hariv a p. life प्रागभवः

Sinhās a p. oblation प्राधुतम् (KātyŚr), प्राधोमः

(TBr Comm) a p. occurrence यथावृत्तम् TBh, R, Kathās

a p. statement to be maintaied फक्किा L, पूर्वपक्ष, चोद्य,

देश्य a p. time पूर्वकाल L p. to पूर्व f(आ) RV,

etc referring to a p. rule अन्वादिष्ट Pan 6.2.190 refer-

ing to a p. statement अन्वादेशक TPrāt .

previously पूर्वम् ind (sometimes with pres) RV, etc

पूर्वत्र ind Pāṇ 8.2.1, पूर्वथा ind RV, TBr,

पूर्वतरम् ind Bhag, R — प्राक्, प्राड् (Lāṭy, Katyār) ind Mn, ~~XX~~

MBh, etc — पुरः ind Ratnāv 3.7 — प्रथमम् ind . .

as previously यथापूर्वम् ind RV, TS, Br, etc, यथापूर्वक

mfn यथापूर्विकम् ind A , प्राग्वत् ind Kathās as p. consid-

ered यथाचिन्तित mfn VarBrS, "athās, Pāncat as p. des-

cribed यथारव्यात mfn R, Das, MārKP as p. gone यथागत

mfn MW as p. mentioned यथारव्यात mfn R, Das, MārKP as p.

told यथारव्यात mfn R, Das, MārKP a degraded Brāhman

who takes things p. offered to the dead अग्रदानिन् m

BrahmavP each one mentioned p. पूर्वपूर्व mf(आ) n IBh पूर्वपूर्वतम्

पूर्वपूर्वोक्त

~~पूर्वपूर्वोक्त~~ mfn Vedāntas existing p. पूर्वभूत mfn Pān, Sch

one who has been p. married पूर्ववत् f Ap possessing any

p. mentioned quality प्रागुण mfn RamatUp p. afterwards

पूर्वम् - पश्चात् p. determined पूर्वसिद्ध mfn Kaps p.

mentioned पूर्वकाल mfn RPrāt , प्रकान्त mfn MW p. pro-

ved पूर्वसिद्ध mfn KapS p. settled पूर्वसिद्ध mfn KapS

p. stated यथोदित mfn RPrāt, n, etc , अतिदेश mfn ,

प्रकान्त mfn MW p. subsequently पूर्वम् - उपरि

p. told यथोक्त mf (आ) n Kauś, n, etc uttered p. प्रथमोदित

mfn Ragh a woman p. betrothed to one and married to another

अन्यपूर्वा

prey n आमिषम् — लक्षः, लक्षम्

RV 2.12.4

etc — धनम् RV, AV — वन्दी Bh² — भासस् n RV 4.

33.4 .

the being one another's prey परस्परामिषता Kam a

kind of bird of p. चिह्नि m Susr 1.7.4 & 46.2.21, चिह्नी

possessed of p. समिष mf(आ) n Bh² the state of being

a p. आमिषता, आमिषत्वम् Hit, etc to become a p. to robb-

ers दस्युसातृभू Bh 12 to make a p. to lions and tigers

सिंहयाध्रामिषीकृ Kathās to p. upon खाद् cl 1 खादीते

(ep. also खादते) RV 1.64.7, A , VS, etc to seek ~~for~~

for p. जि desid जिगीषति, जिगीषते PV 10.4.3 .

the state of being preyed upon आमिषता, आमिषत्वम्

Hit, etc .

a priapic demon शिश्रदेवः RV .

price n I मूल्यम् (ifc f आ) Mn, MBh, R, etc,

मूल्यम् Vet, Pañcad, मूल्य, मूल्यकम् Āryabḥ, Comm

— अर्घः Mn, Yājñ — वस्त्रम्, वस्त्रः F, AV, VS — निष्क्रयः

Mn, MBh, etc, वक्रयः L — शुल्कः, शुल्कम् (ifc f आ) RV

— पणः (ifc f आ) L, पणता, पणत्वम् W — वेतनम् Rājat.

वेता L — उन्मानम् ^{Śr}, ^{Sus}r, उन्मिति f, निमानम्

Siddh, (prob) मित्यम् ^{Rājat} — अर्थः, अर्थम् L .

II वल्गुकम् (only L) = पण — वाणि f —

हेतु m ^{Rājat} 5.71 .

accordant with the price ययित्मूल्या mfn Heat the

being of a certain p. मूल्यत्वम् ^{Āp}Śr, Comm a cow serving

as the p. of the Soma plant सोमक्रयणी VS, TS. Br, ^pśr,

MaitrS a cow which serves as the p. of the Soma plant

राजक्रयणी ^{Lāty} सोमक्रयणी devoid of p. मूल्यविवर्जित

Mn Pancat difference of p. निम्नमूल्यम् Mn 9.28 the fall

and the rise in p. of ~~xxx~~ commodities क्षयोत्पत्तिश्चापण्यनाम

a false p. मिश्रयाक्त्यः Pancat fixing the p. of commodities

अद्यसंस्थापनम् Mn 8.402 a low p. हीनमूल्यम् Yājñ of

अदोश्य the p. of corn धान्यादिः Var the p. of life

प्राणपरिवृत्यः L the p. received for milk गोवीर्यम् Nār

proper p. अद्यबलबलम् Mn 9.329 serving as the p. of the

Soma plant सोमक्रयण mf(इ)n VS, TS, Br, ĀpŚr too high

p. अतिगरीयम् n (compar of अतिगुरु) worth of the

of a hundred शतधन्य mfn RV .

at different prices वैमूल्यातः ind different p.

अष्टविंशतिः .

priceless adj अमूल्य, मूल्यनिवर्जित

Pāncat

— अनर्घ Kum 1.59, etc, अनर्घ .

pricelessness n अनर्घ्यत्वम् Hit .

prick vb निस्तुद् निस्तुदति Car, Susr, वितुद्

वितुदति, वितुदते RV, etc, वितुद् caus वितुदायति

AV — चिमिचिमाय, चिमिचिमत्ते Car 1.18 — उदाकृ ^{only} (॥ Ā only

Pāṇ 1.3.32) Kās on Pāṇ 1.3.32 — उपार्ष उपर्षति, उपार्षति

(ŚBr 5) AV 9.8.14, 15.16 .

a prick for drinking cattle आप्र

Kāth ,

(regarded as the badge of the agriculturist) आप्र

Kaus, RV ' p. leaf ' (a bad kind of grain) तोदपणो

Susr 1.46.1.18 .

pricking adj रुद्र ifc .

a pricking pain अर्षणी AV 9.8.13.16 & 21 p. trea

- cherougly वक्रतोदिन MantraBr .

pricking n निस्तोदः निस्तोदनम् Susr — वेधनम्

MW - चिमचिमा Ashtāṅg 1.

to cleanse (as wound) by pricking (with an instru-

ment) अतमथ Susr .

prickle n कण्टकः R, कण्टकम् L.

prickly adj कण्टकिन् AsvGr, MBh, Susr. etc, सक्कण्टक

f(आ) Cān — नखिन SBr .

of a prickly nature शब्दात्मन् TS p. leaved

रन्तुरच्छदः the P. nightshade अनारकन्ता .

pride n I अभिमानः , मानः KaushUp, Mn, etc,

अभिमानता , मानित्वम् Bhag, मानित्य Kir—अहंकारः

R, etc, अहम्बुद्धि f MBh 13.5354, अहम्भावः BhP, अहम्मति

f BhP, अहम्ममता BhP, अहम्ममाभिमानः, अहमानः Comm on

SBh 1A — दर्पः Mn 8, MBh, etc, दर्पकः Vāsav 511, संदर्पः

Kathās , दर्पकः Vāsav 511 , प्रदर्पः MW — गर्वः

R 2.31.20, Ragh (C) 3.51, VarBrS, etc — उल्लेखः MBh,

R, Pāncat, etc — मदः (ifc f 3a) MBh. Kāv, etc —

विममः Mn, BhP — अतरोपः Mricch, etc — आरोहः

Kathas — आवेशः L — उद्देतवम् NaitrUp 3.5, उद्देति

f L, उद्देतमनस्कृतम् L.

II अवलिप्तता, अवलिप्तत्वम्, अवलेपः BhP,

Ragh, etc — अवश्यायः L — आरम्भः — आस्फातनम् L

— उच्चारः L — उक्तः L — क्षेपः L — स्वरः m L —

गन्धः Megh 91 — टङ्कः, टङ्कम् (L) L — जालकम्

L, jmm जालम् W — दण्डः L — ध्वजः L — पुलककारः

Pat — ममता L — वंशः Vās — शौण्डिरम् R — शौण्डिरम्

BhP, शौण्डिरता m, शौण्डिर्यम् Bh, R, Mricch, संक्षेपः

W — संरम्भः (ifc f आ) W, संरम्भिता, संरम्भितम्

MW — हः (only L) — तस्सः (ifc f आ) BhP — हप्ति

f L .

absence of pride नाभिमानः Bh (v.1. अनाभिमान)

Kālav an Agnihota instituted through p. मानाग्निहोत्रम्

Bh being the p. of शीघ्र mf(आ or ई) n Bālar 10.⁰/₁

a cause of p. मदकारणम् MW, तमस् n तमः (Pān 7.3.34,

Kas) L Sch causing p. साभिमान mf(आ) n Bh destroying

p. मानद mfn MW false p. मिश्रामानः L family p.

कुलगारिमन् m the fever of p. मदन्तरः Bhartr

freedom from p. अनहंकारः, अनहंकृति f free from p.

अपदप mf(आ)n Haish, निरभिमान mfn BhP, निरभीमान

mfn MBh, निर्मनि mfn Bh, Kāv, हतमान mfn Bh, ,

निरहंकृति mfn Bhartr, BhP, निरहंकृत mfn MBh, BhP, ,

अनहंकृति mfn, अनहम्बुद्धि mfn, निर्गति mfn Rājat,

अगर्व mfn, विमद mfn MBh, Hariv, etc, अपमद

mfn Kāv, निरुन्माद mfn Sāh, अपस्मय mfn BhP, विस्मय

mfn BhP, 'Sis', जीतदम्भ mfn L full of p. रपपूर्ण mfn

R 1.55.19 great p. महाभिमानः MW , महामदः W having a

lion's p. सिंहदप mfn MW having p. साभिमान mf(अ) n

R, Kathās, Pañcat , सदप mfn Hit , सगती mfn R,

Kālid, etc , सावलेप mfn Pās, Kāvyaḍ a high degree of p.

मानसारः , मानसारम् Pās incipient p. मदुस्फटि

m L, दर्पारम्भ intoxicated with p. मदेन्मत mfn Pañcat

manifesting p. विस्मयवत् mfn Hcat one who has feelings

of p. (existing in his heart) सम्बद्धदप mfn MBh one

whose p. is broken भग्नमान mfn BhP , भग्नदप

mfn MW possessing p. धृत्वात्सेक m n Rajat , मानभूत्

mfnKir , सहमान mfn MW p. at समयः (ifc f आ)

(comp) MBh, Bhartr p. destroying दपह mfn W = दपहर

p. in समयः (ifc f आ) (comp) Ragh, Das, BhP, शौरिपि

(comp) MBh, Hariv, R' p. in one's learning विद्यामदः

MBh p. in power बलमदः MBh p. of beauty वेङ्करः

p. of heart चित्तसमुन्नाति f चित्तोन्नाति f L the p. of love

उद्धारगर्भः L p. of prowess बलावलेपः MarkP p. of stren-

gth बलदपि MW , बलावलेपः MarkP p. of wealth अर्थोपमान

m L p. (personified as the son of Dharma and Pushti)

स्मयः (ifc f आ) BhP , (son of Adharma and Śrī)

दयः MBh 12.3388, MārkP 50.25 , (son of Dharma)

दयः VP 1.7.26, BhP 4.1.51 whose p. has been taken down

आत्तर्गन् m n L .

to be confused with pride कज् cl 1 कज्ति Dhātup

7.58 to p. one's self अतिमन् अतिमन्यते ŚBr, विपन्

(only 1 pl pr pass विपन्तामेहे) RV 1.180.7 to show p. गर्वीय

Hom गर्वीयते MBh 12.10300, Prab 2. 10 , ŚārngP .
11

priest n ऋषिबिज् m RV, AV, TS, ŚBr, KātyŚr, etc

— यजतः L, ऋषिबिज् = हविर्याजिन् m W — यज्ञतिह

m L — होतृ m RV, etc — दीक्षकः — मन्त्रजः W — विप्र

mfn (आ) n B, (also collectively) विप्रजनः Bb

— आविष्णु m L — ऋक्षरः Un 3.75 — कर्तृ mfn ŚBr

ĀsvGr, etc, कर्तृक mfn — देवः RV, AV — ब्रह्मः —

भरतः Naigh 3.18, ऋषिबिज् — (who prepares the

Goma) आसुतीवतः Pān 5.2.112 — वृत्त^वबहिः m L —

संवक्षिन् m L .

accompanied by a family priest सुपुरोहित mfn Bh

the Adhvaryu p. इष्टुर्गः (Say) TS & TBr any officiating

p. अध्वर्यु m a Buddhist p. आर्यः the business of a

sacrificing p. आर्विज्यम् RV, AV, ChUp, SBr, etc chief p.

आद्यर्विज्, आद्यत्र्यत्विज् m a chief n. at a Soma sacri-

fice ब्राह्मणच्छंसिन् m Br, SrS chief p. of a king परेधः,

पुरोधस् m MBh, Kāv, etc domestic p. विप्र mf (आ)

n R , स्तेयः L ' domestic p. of the gods ' (N. of

सुरपुरोधस्
Brihaspati) देवपुरोहितः m Kām , देवपुरोहितः Hariv 13208

a family Brahman or p. सौवस्तिकः L (esp) a family p.

पुरोहितः RV, etc (RTL 352, etc) , कुलविप्रः L ,

कुलचारिः Bhp, VP , अथर्वणि, आथर्वणि m L , धारयः

W , नेपः In 3.23, Sch fit for the office of a p.

आर्त्विजीन् mfn SBr the function of a p. होत्रियम् PV,

होत्रा Br, SrS a good domes ic p. सुपुरोधस् m Inscr

a good p. सुहोतृ m RV, TS ' great p. ' (N. of the four

chief priests) महार्विज् m Br, SrS , महिषः Mahich

having Agni for a p. अग्निहोतृ m RV 10.66.8 having a

good Adhvaryu p. स्वध्वर्यु mfn TS having a good Brahman

(p.) सुब्रह्मन् mfn RV Indra's chief p. नाकनायक-पुरोहि-
तः

L a kind of p. उपतक्तु m AsvSr, Say on TBr 2.2.1.1, etc

the office of a p. होत्रा Br, SrS, होत्रियम् RV the

office of a sacrificing p. आर्चियम् RV, AV, ChUp, Sr,
SBr,

etc the office of the great p. महर्षिकत्वम् TBr the office

of the unnetri p. औनेत्रम् gana उद्गात्रादि Pan 5.1.129

an official p. (esp. and Adhvaryu) स्तोत्रि m an offi-

ciating p. at a sacrifice आचिनः n a p. conceying

Brahman or sacred knowledge ओहब्रह्मन् m RV 10.71.8 a p.

engaged in Pīkshitatva दीक्षित mf(ई GopBr 1.5.24) n

a p. identified with the Prasastri and mentioned along with

five others in RV 1.162.5 अस्तु m a p. in a temple att-

endant upon an idol (the p. subsisting by appropriating

to himself offerings to deities for which future punishment

is assigned) आत्महत m L a p. of a particular class

अध्वर्यु m a p. officiating at a Paviryajña हविर्यज्ञविज्

KatyŚr a p. of the Asuras असुरब्रह्मः ŚŚr 1 a p. of the

Rigveda बह्वचः (बह्वचो) Br, etc a p. of the sum

मगः Var, BhavP a p. who assists the Brāhman

ब्राह्मणाच्छंसिन् m Br, ŚrS (esp.) a p. who at a sacrifice

invokes the gods होतृ m RV, etc a p. who at a sacrifice

recit s the Rigveda होतृ m RV, etc the p. who calls and

approvingly (to the other priests अभिगच्छति MaitrS, Lāt

a p. who has to do with fire and Soma अश्विन m a p. who

is closely related to the Sadasya आत्रेयः ŚBr 4, AitBr

the p. who kindles the fire अग्निमित्रे PV 1.162.5 the p.

who kindles the fire आग्नीध्रः

SB̄r, AitBr, etc, अग्नीध्र

the p. who manages the drinking vessels चमसाध्वर्यु m

AV 9.6.51, TS 6, HaitrS, SB̄r 3f, etc a p. who mutters

prayers जापकः MBh 12.7153f, BhP 9.6.10, Kathās 69,

Nris̄p, Heat a p. who offers the Soma juice at a sacrifice

सोमसुत m m a p. who officiates at a Rājasūya

sacrifice राजसूयसाजिन mfn SB̄r a p. who officiates at a

Srddha or solemn ceremony in honour of deceased ancestors

महाब्राह्मणः W a p. who performs the marriage ceremony for

a younger brother whose elder brother is not yet married

परिकर्तृ m L the p. performs the Vājina ceremony

राजिनः ऋषिः ApŚr, Sch the p. who pours the Soma juice

into the receptacles उन्नेत m AitBr, Śr, KatyŚr,

Asvār, etc a p. who sees that a sacrifice is conducted

according to prescribed rules and corrects any deviation

from them विधिदर्शकः, विधिदर्शिन m विधिदेशकः L a

p. whose ritual is comprised in the Atharvaveda आथर्वणः

MBh 5.1391, etc the reward of a p. श्रुतिकृत् Jaim

a ig-veda p. होतृ m RV, etc a sacrificial p. यज्ञहृत्

m Vishn , कन्य mfn RV 9.91.2, कवि Kās on Pān

5.4.30, = कनि Kās on Pān 5.4.30 a sacrificing p.

सुहुवन्तः L , सुहुवाणः L ^{sacrificing} p. ps's rank आर्विज्यम्

RV, AV, ChUp, ŚBr, etc the seventeenth p. (whose duties

according to the Kushitakins, are merely to look on and

correct mistakes) सदस्यः TS, Br, GrŚrs, MBh, BhP the

So a p. विवस्वत् m RV 9.14.5, etc the state of being a p.

महविक्रत्वम् TāndyaBr the state of the great p. महविक्रत्वम्

TBr unfit for a p. अनार्विजीन mfn unsuitable for a p.

अनार्विजीन mfn .

priests कुरवः m pl Maish ऋत्विजः .

attended by 5 priests (?) पञ्चहोतृ mfn RV 5.42.1

attended by 4 chief p. (Agni) चातुर्होत्रिय mfn Tār 1.22.11

the duties of the 4 chief p. चातुर्होत्रम् MBh 12, BhP 2f

the 4 chief p. (collectively) चातुर्होत्रम् MBh 5.14, P 1, BhP

L.24.37 having seven sacrificial p. सप्तहोतृ mfn RV,

VS, AV, etc one of the four chief p. (viz the one who chants

the hymns of the Samaveda) उद्गातृ m RV 2.43.2, TS, Ait-

Br, Śr̥, KātyŚr, Suśr, Mn, etc one of the 4 principal p.

or Ritvijas ब्रह्मन् m RV, etc performed by the 4 chief

p. (Hotri Adhvaryu Udgātri and Brahman) चतुर्होत्र mfn

Ātr Anukr, BhP 1.4.19, TĀt 3, Śay In trod p. ho by using

the magical formulas of those hymns protect the sacrifice

against the effects of inauspicious accidents आङ्गिरसस्

m pl sovereignty of the p. विप्रराज्यम् Pancar the two divine

p. देव्याहोत्तारा RV the whole body of (Buddhist) p.

आर्यसंघः , आर्यगणः .

priestess (who ~~teach~~ teaches initiatory Mantras)

स्त्रीगुरु m MW .

priesthood n भिक्षुभावः Divyāv .

priestly character ब्राह्मण्यम् SBr, etc p. miniistrati

on पुरोहित f PV, पुरोधतन Sāy , पुरोधतनम् Sāy p. rank

ब्राह्मण्यम् SBr, etc p. sage (e g Vasishtha) विप्रशि

m MBh, R, Pur , द्विजशि m VP, ब्रह्मशि .

primaeval adj पूर्वज RV, etc — पूर्वम् Sāṅkṣr —

पूर्वदृष्ट MBh .

a primaeval deity पूर्वदेवः MBh ' p. fire ' (the

householder's sacred fire) पूर्वाग्निं m AV, ŚBr, KātyŚr

the p. man as the soul and original source of the universe

पुरुषः RV, ŚBr, etc (also with नारायण) the p.

soul पूर्वपुरुषः Hariv .

the primâ facie argument in any question पूर्वपक्षः

Samk, Susr, MarkP the p. facie view in any question

पूर्वपक्षः Samk, Susr, MarkP .

second ariness and primariness दोषशेषितम्, शेषशेषि-

भावः Madhus .

primary adj प्राथमिक f(ई) TPrāt, Vedāntas,

Kull, प्रथम f(आ) - प्रथमज or प्रथमजा EV, etc —

मूलिक W+ 3 अनुबन्धय - परम f(आ) .

belonging to any primary cause वैजिक NW be-

longing to any p. principle वैजिक NW belong^{ing} to any

p. source वैजिक NW calculations of p. causes

बीजगणितम् consisting of many p. parts बहुप्रकृति

(as a compound) VPrāt (in Sāṃkhya) derived from

Pradhāna or p. matter प्राधानिक VBh, BhP the 8 p. essen-

ces which evolve the whole visible world (viz avyakta

buddhi or mahat. ahamkāra, and the 5 tanmatras or subtle

elements) प्रकृतयः f pl IW 80 etc laid down as of p.

importance प्रधानशक्ति MW a p. cause आदिकरणम्

(in phil) मूलप्रकृति f Sāṃkhyak, Pañcar, etc (IW 82) ,

निदानम् RV 10.114.2, Br, Kāth (in alg) a p. divisi-

on पक्षः (ifc f आ or ई) p. element of the earth,

i.e. metal mineral ore (esp. a mineral of a red colour)

धातु m Mn, MBh, etc p. form of the Yayriyaja लविर्यज-
मस्या

Lāṭy p. germ प्रधानम् IW 53.1, etc p. matter प्रधानम्

Sarvad , बीजद्रव्यम् Bhpr the p. meaning of the word मुख्यार्थः

Samk p. nature प्रधानम् Sarvad p. principle बीजम्

(ifc fआ) ChUp, IBh, Kāv, etc p. substance प्रकृति f

Prat, Nir, Jaim, IBh a p. text मूलमन्त्रः BhP, Neat, etc p.

words मूलवचनम् Cat (in Sāṃkhya) relating to Pradhāna

or p. matter प्राधानिक IBh, BhP secondary and p. matter

शेषशेषिन (ibc) the ten p. objects भूतमात्राः f pl

being in the prime of youth प्रौढयौवन mfn Megh,

Hit in the p. of life प्रवयस mfn RV, TS, Kath, वयस

n RV, etc the p. part of anything रसः (ifc f ३-८)

RV, etc .

prime-minister n प्रधानमन्त्रिन् m F, Hit, Vet —

प्रधानमन्त्रिः W — मन्त्रिपति m R, मन्त्रिश्रेष्ठः R, मन्त्रिप्रधानः,

मन्त्रिमुरखः, मन्त्रिवरः Kathās, मुख्यमन्त्रिन् m Hit, महामन्त्रिन्

m Hit, Kathās — महामात्रः Mbh, R, etc — महापात्रम् Pāncar,

Sah .

the primeminister of a king महामात्यः Kām, Rājat

the wife of a p. महामात्री W .

primeval adj पीराण f(ई) MBh, Hariv, R,

पीराणिक f(ई) Kāv, Pur, Susr, पुराजा RV —

समाप्तन f(ई) ŚBr, etc .

a primeval cause आद्यबीजम् L ' p. male ' (N.

of Vishnu) पुराणपुरुषः Sinhās the p, man नरः MBh,

Hariv, Pur the p. power आदिशक्ति f L p. race आदिवंशः

MBh, R ' the p. vigour ' (generative power) आदित्यलम्

Susr p. water कारणवारि n W .

primitive adj आदिम f(आ) Pān, Pat, L,

अथ f(आ) (Pān 4.3.54) KātyŚr, Hīt, Śak, etc

— (in gram) युक्त (with तया) Pān 1.2.51 .

being resolved into the primitive substance after

death अन्तप्रलय L being the p. form स्थानिभूत

Pān, Sch belonging to p. time आदिकालीन like the p.

element स्थानिभूत ind Pān 1.1.56 p. cause आदिमूलम्

the p. element (for which anything is substituted)

स्थानिन् m Pān, Sch p. family आदितंशः ph, R p.

(in Sāṃkhya) the primordial essence प्रसूतम्

Tattvas (in Sāṃkhya) the p. matter प्रसूतम् Tattvas .

prince n 1 I राजकुमारः Vet, Sāh — राजपुत्रः RV,

etc, ~~राजपुत्रकः~~ Kathās — राजसुतः Kāv, Kathās — राजसूनुः

m R, Kathās — राजतनयः Kathās — राजवत्सः Bcar, = राजपुत्र

-- नृपसुतः L — राजकः IBh, Kāv, etc, राजन् (esp. ifc

) — नृपामजः R -- नरेन्द्रपुत्रः Var — राजनन्दनः Yājñ -

राजन्यकुमारः

R, कुमारः Ragh, Nalav, etc,

कुमारयु m Comm on Un — भूपुत्रः, भूपसुतः MarkP —

गहीपात्पुत्रः MarkP .

the son of a prince भीपालः MarkP a young p.शिखुभूपति m Rājat .

2 I नरेन्द्रः Mn, MBh, etc — नराधिपः Mn, MBh, etc,

नराधिपति m R, Var, * नृपः ŚāṅkhŚr, Mn, MBh, etc,नृपति m RV, etc, नृभर्तृ m Var — (as a titleof honour) देवः, देवेशः Mbh 13.1832 — भूपालः

Kāv, Hit, Kathās, etc , भूभर्तृ m Rājāt, भूभुज m MBh,

Kām, Kathās, etc , भूभर्तृ m Var, Kathās, Mārkaṇḍeya, etc , भूनेतृ

m L , भूपः Var ? Pañcat, Kathās, etc, भूपाति

m MBh, R, Ragh, etc भूनायकः Daś , भूवल्लभः Inscr, भूशक्रः

L , भूमत m , भूमहेन्द्रः L , भूरमणः Daś , भूधनः L

— रायः (at the beginning or end of a proper N. used

as a title of honour), राजन् — मनुजेन्द्रः MBh, मनुजेश्वरः

VarBrS, मनुजेन्द्रपुत्रम् Kathās, मनुजाधिपः, मनुजाधिपति

m MBh, मनुजनाथः Daś, मनुजपति m R, etc — पृथिवीन्द्रः

A, पृथिवीपति m TBr, Mn, etc, पृथिवीपतिपात्रक: MarkP,

पृथिवीपात्रक: MBh, Kāv, पृथिवीपात्रक: MarkP, पृथ्वीपति

m Prab, Kathās, पृथ्वीभुज् m Balar, Inscr, पृथ्वीभुज् m

Subh, पृथ्वीशः MBh, पार्थिवः Mn, MBh, etc, पार्थः

L, पार्थिव, पृथिवीक्षित् m KātyŚr, Ch p, etc — ईश्वरः,
ईश्वरी

AV, ŚBr, Ragh, Mn, etc — लोकपालः Ragh, Rajat — महीक्षित्

m Mn, MBh, etc, महीनः Ragh — भूमिधरः Mālav, भूमिनाथः

Vet, भूमिपः Mn, MBh, etc, भूमिपति m Kaus, Gobh, MBh, etc

) भूमिपात्रकः (ifc f आ) MBh, R, Susr, etc, भूमीपति

m Un, Sch , भूमिभुज् m Kāv, Rājat, भूमिभूत m Rājat

Kathās , भूमिभुज् m Śringār , भूमिस्वामिन् m Rājat, भूमीन्द्रः

L — इन्द्रः .

2 II क्षमाभुज् m W, क्षमाभूत m Śis 19.30 — क्षितिक्षिन्

m Śis 13.4, क्षितिक्षमावृषन् m , क्षितिराजः , क्षितः

RV 9.97.3 — द्विपत्तपति m BhP — धाननेतृ m Gal — धरणिपति

(Prasāṅg), धरणिभुज् (Vcar), धरणिभूत (Rāj) m —

धरातुराषाट् m Naish 3.95 — पञ्चजनेन्द्रः Rājat — पालः

(ifc f आ) BhP, पालकः Rājat, BhP — पुद्गलपति m

Var — पुरुषनाथः ChUp — प्रजापः L, प्रजापति m L,

प्रजेशः Ragh, BhP, प्रजेश्वरः Hariv, Ragh

प्रजापालः MBh, Rājat — प्रवीरः MBh, Kāv, etc (ifc f

आ) — वभु m MBh — भयापहः L — भानु m L —

भुवनशासिन m, भुवनेश्वरः Rājat — भोक्तृ m Inser,

— मदनालयः

भोक्त्री Inser L — मनुष्यदेवः Ragh, मनुष्येश्वरः Ragh —

महाप्रभु m Up — मानवदेवः Ragh, मानवेश्वरः R — मेदिनीपति

m Rājat, मेदिनीशः SārngP — रागः (ifc ~~अ~~ or ई)

L — उदमीपति m Kir — वर्णगुरु m Rājat — वासुधाधरः

सुधाधनः Sinhas, असुधाधातु m Hariv, असुधराधनः

Rajat — असुधाविलासिन् m Srikanth, असुमतीपति m Rajat —

असुधराशुनासीर Prasannar — विद्यति m MBh — विनेतृ m

L — विभाकरः Sah — विभ्रु m MBh 3.12709 (B वभ्रु) -

विषयिन् m L, विषयायिन् m L (only) — व्याकः

L — श्रीपति m L — संयद्धरः Un 3.1 — सिंहः (ifc)

— सुविदः L — स्कन्धः L — स्वामिन् m .

any prince धर्मराजः L a confederate p, सारः,

सारम् (ifc f आ) VarBrS a Panava p. दनुजेन्द्रः

Var destruction of a p. कटभङ्गः L each single p.

प्रतिभूपामः Naish fit for princes पार्थिव mf(३ or

भा)n ३h, Hariv the greatest of p. पार्थिवेन्द्रः ॥ पार्थिवेश्वरः

an hereditary prince • महकुमारः L hostile p. परचक्रम्

Var (Sch) a noble p. आर्यकुमारः Pan 6.2.58 petty p.

राजानकः Rajat , क्षितिन्वभुज् m Bhartr 3.100 a p. among

poets कवीन्द्र Prasannar a p. engaged in war ^(२) under certain

circumstances पौरः Var = नागर a. engaged in

war under particular circumstances नागरनृपति m Var ,

(opp to Yājñ etc and also applied to planets opposed to

= पौर

each other) भागरः

Var| a p. of a Brāhmanical family

देवराजन्

m TāṇḍyaBr 18.10.5

the n. of a small

district मल्लकराजन् m L ' p. of birds ' (N. of Sampāti)

पक्षिपति

m R

the p. of flowers

कुसुमाधिपः L

a p. of Kaulūta people कौलूतः Mudr (v.l. कौलूम)

a p. of Kausāmbī

कौशाम्ब्यः

Hariv 5017 & 5498 ' p. of

learned men ' (N. of any great scholar) पण्डितराजः

a p. of Ma ra

मद्रकः

MBh

a p. of Nishādas

नैषादि

f MBh a p. of Pāṇcanada पञ्चनदः MBh a p. of the Baij-

avāpis वज्रवापीयः g दामन्यादि the p. of the Baindavis

बिन्दवीयः g दामन्यादि a p. of the Bāhikas बाह्यीकः,

बाह्यीकः, बाह्यीकः MBh the p. of Bharatas भरतर्षभः

MBh the p. of the Bindus बिन्दवीयः g दामन्यादि a p. of the

Brahmaguptas ब्रह्मगुप्तोयः Kār on Pāṇ 5.3.116 a p. of the

Cedis (esp. Śiupāla MBh 1.129, 2.1523, Hariv 1804f, BhP 7.1

15 & 30, 9.24.2) RV 8.5.37f a p. of the Cōdas चोडः

Pāṇ 4.1.175, Vārtt (v.l. cola) a p. of colas चोडः

MBh 2.1893 1893, PadmaP 5.153f, Rajat 1.300 a p. of the

Dharteya tribe धार्तेयः g गौधेयादि a p. of the

Gandas गौडः Kathās 122.3 p. of the Keyayas कैकेयः

(Pāṇ 7.3.2) ŚBr 10, & ChUp a p. of Kirātas किरातः

MBh 2.1869 a p. of Nishhadhas नैषधः MBh, Kāv, etc a p.

of the Pāncāla पाञ्चालः MBh, R, etc, पाञ्चाल्य mfn ,

पाञ्चाल्यः MBh a p. of the Pāṇdyas पाण्ड्यः MBh, Kāv,

etc p. of the serpentdemons नागकुमारः ivyāv working

for a p. राजकर्मिन् mfn Pāṇ 1.4.49, Vartt 2, Pat .

princes राजकुलानि n pl — नृपजनः Ratnāv .

the chief of princes पार्थिवेन्द्रः MW, पार्थिवेश्वरः a

multitude of p. भूपाललोकः Hcar .

princedom n पृथ्वीपतित्वम् Kathās, पृथ्वीशता Hcat .

~~xxix~~

princely adj राजकीय Rājat, Sāh, etc , राज्येय

W , राज्य f(आ) RV, etc , राज्य TBr — पायिनि

f(ई or आ) Ph, Hariv — क्षैत्रवत् RV 6.2.1 — नर

f(आ) (ifc) Jatakam .

endowed with princely dignity क्षैत्रवत् AsvSr,

SankhSr favourable to the p. order क्षैत्रवनि VS toge-

ther with the p: among men समनुप्यराजन्य AsvGr a very p.

elephant गजेन्द्रनाथः W .

princess n राजपुत्री

Ph, Kāv, etc, राजपुत्रिका

Hariv — राजकुमारिका Kathās — राजकुता Kāv, Kathās

— राजतनया Kathās — राजदारिका Vālav, राजद्विहृ

f Kathās, Pañcat — नरेन्द्रकन्या Ragh — नृपतमजा Naish

— नृपतिकन्यका Kathās — मनुजेन्द्रपुत्री Kathās — जगतीपतिक
न्यका

Kād 6.524 (v.1.) .

superior to a princess अतिराजकुमरि mfn Pān 1.2.48,

Sch .

2 राज्ञी

VS, etc — देवी

Ph, Kāv, etc, नृदेवी

BhP — भर्तृहरिका Mālav, Kād, भर्तृदुहित f Kād —

नृपाङ्गना Ras — मनोज्ञा (only L) .

a princess by birth गर्मेश्वरी Bālar 6. $\frac{18}{19}$ a p. of

Kānyakubja कान्यकुब्जी Comm on Pān 4.1.78 a p. of

Madra मद्रा Pān 4.1.177, Sch a p. of the cedis चैद्या

MBh 1.3831 a p. of the Bālhikas बाल्हीकी, बाह्लीकी,

बाल्हीकी MBh, Bālar a p. of the Kalīngas कालिङ्गी

MBh 1.3775 ff a p. of the Kapotapāka tribe कपोतपाकी

Kās on Pān 5.3.113 a p. of the Pāncālas पाञ्चालिका MBh

a p. of th Sauvīras सौवीर

MBh, MarkP, सौवीर

IndSt a p. of the Surasenas सुरसेनी MBh a p. of the

Vidarbhas वैदर्भी MBh, Hariv, R, BhP a p. of the Videhas

वैदर्भी MBh, Kāv, Buddh .

consisting of princesses राजदुहितृमय mf(ई)n

Pāncat full of p. राजदुहितृमय mf(ई)n Pāncat .

principal adj 1 I मुख्य f(आ) TS, etc, प्रमुख

Hit — प्रधान f(आ) — प्रथम f(आ) RV, etc — अग्र्य

f(आ), अग्रगण्य, अग्रिय RV, अग्रिम L, प्राग्र्य

MBh, Hariv — प्रवर f(आ) In, MBh, etc, तार्य MBh, Kāv,

etc — मूलिक W — पुरोगम, पुरोग f(आ) MBh, Kāv,

etc — भूयिष्ठ f(आ) RV, etc — उत्तम — अनुत्तर —

परमेष्ठिन् AV, etc — परायण f(आ) MBh 1.8367

(Nīlak) .

1 II 'अङ्गिन् — अनन्यार्थ — अनवसार्थ

L

अनुबध्य — प्रवेक Mb, R, etc — प्रष्ट f($\frac{S}{2}$)

Ragh, Rājat — सारस्व Chancom — रशपति L .

not principal अप्रधान Pan 2.3.19, etc , अप्रकृत

, अप्रकृत , अप्रस्तुत .

the being the principal matter सारस्वम् Sāh be-

longing to a p. person आधिकारिक f() Sāh, etc the

4 p. kings to be considered in time of war (viz the vijā-

gishu, Ari, Madhyama and Vdasina) मूलप्रकृतयः f pl Mn

7.1-7, Kull , Kam occupying the p. point परायणवत् Mb

p. action प्रधानकर्मने n, प्रधानकार्यम् a p. act of devo-

tion महायज्ञः SBr, etc, महायज्ञक्रतु m Cat p. among

प्राग्रहर (sen comp) Kālid, Hcar a p. branch स्कन्धहारवा

L p. branch of a science etc प्रधानाङ्गम् W a p.

building प्रागारः, प्रागारम् (?) Inscr p. day प्रथमदिवसः

MW, (Tuesday or Friday) फुलवारः Tantras a p. disease

मूलव्याधि m Bhpr n. expedient मूलसाधनम् Kum

a ap. gate महाद्वारः, महाद्वारम् Hariv, सिंहद्वारम् W

the p. gem of a necklace मध्यामणि m MW a p. horse

अश्वोरसम् Pāṇ 5.4.93, Sch the p. kingdom मण्डुकान्तमम्

RV (in gram) the p. member of a compound प्रधानम्

a p. mountain आदिपर्वतः Kād 117.20 p. object पराशरणम्

ABr, Up, NBh, etc the p. part वराङ्गम् VarBrS , तन्त्रम्

SBṛ 12, TāṇḍyaBr 23.19.1, Lāṭy, Kātyāśr, etc p. place

मूलस्थानम् VarBrS, Sch p. praise पूज्यस्तुति f RV a p.

preceptor आश्रमगुरु m a p. river कुलनिम्नगा Rajat 4.३८

8 a p. rule महान्यायः AśvŚr a p. sacrifice महानश्वः

Yājñ, NBh ' p. science ' (H. of a partic mantra) मूलनिद्या

BhP a p. sentence महावाक्यम् Vedantas, Cat p. service

प्रधानसेवा Pañcat the p. star of a lunar asterism योगः

W p. street राजःवन m Rajat a p. Sutra मूलसूत्रम्

MM a p. text मूलमन्त्रः BhP, Hcat, etc the p. treatment of

a subject महाप्रवरणम् IpSr, Comm the n. way कुलमार्गः

the p. wife of a king पट्टदेवी Rajat, पट्टमहोदेवी,

पट्टमहिषी, पट्टाहि, पट्टाश्वी, पट्टराज्ञी L similar to the p.

matter मुख्यवृद्धा Bhpr .

2 I प्रधानम् (ibc) — मूलम् (मूलः) ६

अर्थ-यदि ifc f आ or इ) (i bc) — मुख्यम्

(मुखः अथर्वोदि ifc f आ, ई) SBr, Bh, etc,

मुखः Hit — नायकः Bh, Kāv, etc — महत्तरः P

(महत्तरा Vricch) — लक्ष्मन् n .

2 II कायः Nār, Brihasp — प्रमाणम् (ifc f

आ) Col — लक्ष्मन् n L .

correlation as between principal and accessory

अङ्गुलिता p. of a college महाविपति m Rajat, महाध्यक्षः

MW .

3 I धनमूलम् L — प्रयोगः Caut .

principal and interest मिश्रधनम् Lalit the p.

of a debt सामकम् Vishn .

principally मुख्यतः . ind Kap, Sch, मुख्यशः

ind MBh — साररूपतया instr .

principally consisting of Brāhmans ब्राह्मणभूयिष्ठ

mfn R p. containing Brāhmans ब्राह्मणभूयिष्ठ mfn E sharing

p. भूयिष्ठभाज mfn TS, SBr, ApŚr that which has to be p.

supplied अग्नौपहृत्तीय mfn Susr .

principle न कारणम् — नयः

P, Sāh, Bhāsh.

āp, Sarva — पदार्थः — पदार्थम् (?) Kap, Sch (v.l. ,

प्रवृत्ते) — समीक्षा L, तत्त्व .

' the great principle ' (Intellect) महा तत्त्वम् ,

(Intellect) महत्तत्त्वम् BHP , (N. of Buddhi) महत्

m (rarely n scil तत्त्व) MaitrUp, n, Sāmkhyak, 10h,

etc , (in Sāmkhya) लिङ्गज्यैष्ठः L th highest personal

p. of life आत्मन m AV 10.8.44, VS 32.11, ŚBr 14,

etc the intellectual p. बुद्धि तत्त्वम् Siddhāntas (in

Sāṅkhya phil) N. of the (fice) elementary principles

अविशेषाणि

n pl not comprehended in the 24 Tattvas or p

निस्तत्त्व

mfn MBh one who is endowed with p. of

action कर्मणि

mfn Mn 1.22 & 53, Tattvas, etc primor-

dial productive principle whence all the phenomena of the

material world are developed अव्यक्तम् KathUp, Sāṅkhyak,

etc p. of life आत्मन् m RV, AV, etc the p. of Yoga

योगतत्त्वम्

YogatUp the subtle elementary p. of water

आप्तमात्रा

a triad of principles पदार्थत्रितयम् PSL 119.

pretitios principii सादयसमः Sarvad, Nyāyad .

print vb मुख्य Nom मुख्यति Hariv, Kāv .

print (often used in the title pages of books) n

मुद्राक्षरम् — मुद्रालिपि f L .

any print मुद्रा Bh, Kāv, etc the p. of a cow's

hoof गोकुण्टकः W the p. of a horse's foot अश्वपदम्

KātyŚr the p. of a spot marked like cow's hoof गोकुण्टकः

W .

printed adj मुद्रित Kāv, Kam — निमेष

' printed writing ' (print lithograph) मुद्रितलिपि

f L .

printing (the act of) n मुद्रणम् Year, Sāh .

type for printing मुद्रा L .

printing-office यन्त्रालयः — (often in the

title pages of the book) मुद्रायन्त्रालयः, मुद्रायन्त्रालयम्

a p. press मुद्रायन्त्रम् .

prior adj पूर्वतर IV, etc, पूर्व f(आ) RV,

etc, पूर्ववर्तिन, पूर्वक f(इका) RVh, Kav, etc,

प्राग्विक f(ई) Mn, RVh, etc, भूतपूर्व f(आ)

RVh, Kav, etc — अग्रिम — आदिम f(आ) Pan, Pat, L

— प्रथम f(आ) — प्राक्तम f(ई) Hariv, Pagh,

BhP, etc — प्राज्य, प्राच्य f(आ) Balar, Sah,

प्राचीन f(आ) Mn, Kull, Hayan .

belonging to a prior existence प्राग्भावीय Samk, Sch

done in a p. existence पूर्वकृत having both p. and

subsequent परीवरीण Pan 5.2.10, Sch of p. origin

पुरोद्भाव W p. and posterior (as cause and effect)

परापर MBh, Kāv, etc p. and subsequent पूर्वपर

परावर f(आ) MBh, Pur, etc p. existence पूर्वभावः

KapS, Bhāṣap, प्राग्भावः L the relation of p. and

posterior पीवापर्यम् Lāṭy, Śamk, etc something p. to

~~पूर्वरूपम्~~
~~पीवापर्यम्~~ Car, Susr .

०१
 औपतिक
priori adj ~~पूर्वरूपम्~~ (f' (इ)) .

priority n पूर्वत्वम् Jaim, Pāṇ, Sch, पूर्ववर्तिता

Bhāṣap, पूर्ववर्तित्वम् Mricch, Sch, पूर्वभावः KapS,

पूर्वभावित्वम्

Bhāṣap, ~~प्राथम्यम्~~ Kap — प्राथम्यम् ApSr, Sch, Kull —

आदित्वम् .

(in gram) the irregular priority of a word in a

comp पूर्वनिपातः p. and posteriority पौर्वापर्यम् Lāty,

Śank, etc , परापरता, परापरत्वम् p. of birth पुरोजन्मता

Fagh p. of time पौर्वकाव्यम् Pat .

prison n कारा Vikr, Das, कारावासः

raś, कारावेष्टमन् Balar — बन्दिशालिका Gal — बन्धनम्

(बन्धनी L) Mn, Kathās, Pur, बन्धनेवेष्टमन् n L,

बन्धनगारम् Mricch, बन्धनालयः L — बन्धाङ्कम् L

गुप्ति f VarBr 5.10 — पारः L, पारकः

L =alit 15, Das 7 — हन्यम् (ifc f आ) RV 5.32.5, 8.5.

23 .

being in prison बन्धनस्थ mfn Kālid, SarnGP

p. confined (imprisoned) कारागुप्त mfn p. ^(u) grand

कारापालः a p. house कारागृहम् Ragh, etc sitting

in p. बन्दिस्थित mfn Kum the world compared to a p.

सैस्कारकारागृहम् sinhās .

prisoner n बन्दिन m Bhp, बन्दीकृतः Balar, Hcat,

बन्धा (only L), बन्दी , बन्धनस्थ mfn

Kālid, ŚaṅgP — बद्धकः AV — दुर्गन्तरातिथि m —

उपग्रहः L — करमरी fL — कवस्की L — ग्रहः .

L, ग्रहणम् Bhp 13.2051, ग्रहः L — वारि fV.

' keeper of prisoners ' (a jailor) बन्दीपात्रः

ME made prisoner बन्दीकृत mfn Kālid, Kathās a male or

female p. बन्दी Kālid, Bhatt setting free a p.

बद्धकर्मोचनम् AV the taking any one p. उपग्रहणम् L

taking p. बन्दिग्राहः Mear .

to become a prisoner ग्राहि गम् Kām to take p.

गृह cl 9 गृभ्णाति, गृह्णाति, गृह्णीते PW, etc, परिग्रह

परिगृह्णाति, परिगृह्णीते 173h to be taken p. बन्धनीय

mfn Inscr .

privacy n रहस्य n In, MSh, etc — काण्डे, काण्डम

(ifc factor इ) L — प्रतिसंख्यनाम Lalit, Pivya — विकासः

विकासलम् .

in privacy प्रतिसंख्यनाम mfn Pivya withdrawn into

p. रहस्यभाव mfn BhP .

private adj गुह्य (Pan 3.1.109, Kās g दण्डादि)

RV, AV, etc, गूढ

RV, etc — प्रचक्षन् Mn, MBh, etc

रहस्य Vās, MBh, etc — रहोगत Mn, MBh, etc .

not private अनिभूत .

anything private स्तोयम् PW being in p. रहस्य

f(आ) Kathās, Pañcat being p. रहस्यभाव BhP in p.

विजन, rarely विजनेषु ind p. affairs आत्मकार्यम्

a p. apartment कक्षान्तरम् the p. apartments (esp. in

the palace of a king) बुद्धान्तः MBh, Kāv, etc p. communi-

cation गूढभाषितम् W a p. door पक्षपाती f L,

प्रत्यक्षम् a p. door within the house अन्तर्द्वारम् L

p. entrance पक्षद्वारम् Mricch the p. organs (male or

female) व्यञ्जनम् GrSrs, Bh, etc the p. parts रतम्

L a p. place काण्डः, काण्डम् (ifc f आ or ई .) L,

अवरोधनम् RV 9.113.8 , उपद्वारम् RV 8.96.14, Bh

p. property यौतकम् Yājñ, Bh, Rajat p. way गूढमार्गः

L , गूढपथः W a punishment inflicted in p. उपांशु-दण्डम्

R standing in p. रहःस्थ f(आ) K: thās, Pāncat a very

p. letter सुगुप्तविवर BW a ~~private~~ wife's p. property

वधूधनम् ApGr, Sch .

to be private रहाय Nom रहायते ए भृशादि .

the companion of (a king's) private amusements

उपांशु - श्रीडितः Hit .

privately एकान्ते ind MBh, Mn, Sak, etc — गुह्यम्

ind MBh 12.902, निगूढम् ind Kathās — निभूतम् ind

Mn, Kāv, Pañc, etc — सगूढम् ind — गूढतया instr.

ind Vyavahārat 7.7 — गुप्तम् ind Kathās — रहः, रहसि,

रहस्यम् ind, रहस्यम् ind MBh, रहिते, रहितेषु ind —

मिथः ind Mn, Kālid, Das' .

born privately (a son born during the absence of the

husband, the real fater, being unknown) गूढज mfn

Yājñ 2.129, गूढोद्भूतम् mfn Mn 2.159 & 170 very p. सुगूढम्

ind Pāncat , सुनिभृतम् ind Hit a vow made p.

उपैक्षु वृतम् Hariv .

hair on the private parts रहस्यानि ^{रामाणि} / n 4.14.

privation n प्रगाढम् W .

privilege n अधिकारः अधिकृति f — प्रक्रिया

Mh, Kathās, etc , प्रक्रिया

Mh, Pajat, Kathās — वरः

अनुवंशः

(rarely वरम् ifc f आ) Das — ~~अनुवंशः~~ Divyāv .

invested with privileges अधिकाराद्य mfn one of

the eight p. attached to landed property आक्षिपि L

to be endowed with a p. परिहार्य mfn Yājñ, Sch .

privileged adj पूर्णमाज RV — अकुर —

परिहारिक f(इ) Subh .

privities n कौपीनम् MBh, BhP, Pañcat, Kathās

कौपीनम् L for कौपीन — अवस्करः L .

a covering for the privities गुह्यपिधानम् L .

privy n शौचकूपः MBh — अवस्करः MBh 3.14676.

Rājat — उच्चारप्रस्तावरथानम् Kārand — पायुक्षात्तनभूमि f ,

पायुक्षात्तनभूमि n Rājat, पायुक्षात्तनभूमिता.

the plant Priyangu गन्धफली SamgP, गन्धफली

L, कृष्णकुण्ड L, कृष्णपुष्पा L, सौवर्णभेदिनी

L the P. plant गोवन्दनी L the P. tree पणभेदिनी

L the P. plant वृत्ताङ्ग L, सर्वा L, सुयमा

L, स्यारया L.

Priyavrata's life ^{११} प्रियव्रतम् BhP .

prize vb कहु-मन् .

prize n लक्षः, लक्षम्

RV 2.12.4, etc

लक्ष्यम् MBh, R, Kam — कार (according to some

in RV) — भरः (ifc fआ) RV, AV — मीढम् RV .

bringing a prize कृत्य consisting of a p.

वाजिवत mfn PV carrying off the p. वाजिभर mfn

RV containing a p. कृत्य deserving a p. धनार्ध

mfn TS having a thousand prizes gained in the battle

धनार्ध mfn RV having light as its p. सहस्रप्रधान

mfn PV one who has obtained the p. स्वर्गीकृत mfn Mn, Bh

Hariv, Kathās, ले बधलक्ष mfn F, Kām ' a p. fight '

(a pugilistic encounter wrestling or loaning match)

महयुद्धम् MBh a p. fighter इत्यु० Mn 10.22, 12.

45, MBh 2.102 the . fought for in a contest उत्तुहः

MBh 6.7f, Balar 5.1 a p. gained by a victor प्रधानम्

RV, etc p. gained in battle कृतम् RV, AV the p.

given for a running match for horses साप्तम् RV 2.19

7 the p. of a battle वाजः RV, VS, AV, PāncavBr the p.

of a contest रुक्मः, रुक्मम् ifc f आ MBh , धनम्

RV the p. of a race वाजः RV, S, AV, PañcavBr the p.

won in battle यूतम् MBh 7.3966, 9.760, यूतः only.

MBh 2.2119) a preposed p. हितमधनम् p. giving धनदा

mfn RV, AV winnin- a p. धनजित् mfn RV, AV, TS, धनंजय

mfn RV, AV, TBr .

prized adj प्रतिष्ठित W .

highly prized गुरु f'वी) Yājñ 2.30 (गुरु =

गरीयस) etc , साधुमत PW .

consideration pro and con प्रत्यार्थकलितम् Smritit .

पर्यायः
probability n साभनी L — नूनभावः—।

MBh । .

diminution of probability प्राप्तिशीथित्यम् MBh in

all p. प्रायः ind Kathās , प्रायः ind MBh ,

अपिनाम Mricch, Śak, etc knowledge of probabilities

गोत्रम् L slight p. प्राप्तिशीथित्यम् MBh .

probable adj सहासंकाश , सहासनिभ MB,

सहास R — सम्भावित Sak, Parh, ~~सम्भावनीय~~

Mricch, Sāh, सम्भावितव्य Samk, सम्भावितव्य Bh^p, सम्भाव्यः

MBh, Kāv, etc — सपक्षवार्थ f(आ) L .

very probable युक्तियुक्त Sam^p, Bālar .

to be (thought) probable सम्भू pass of caus

सम्भावते Mricch, Kālid, etc to think p. वाङ्म cl 1

वाङ्मते (ep. also P) MBh, Kāv, etc .

probably किञ्च ind — नूनभावात् ind Mh 3.59 .

most probably प्रायेण ind Hit .

probe (in surg) vb इष caus एष्यति Susr 2.

probe (used in surgery and sometimes taken as the

N. of Śalāka branch of surgery) n शलका MBh, R,

SarṅgS — आरा RV, Susr, etc .

an iron probe एषणी Susr (in surgery) a pointed

p. शलकायन्त्रम् Susr, Vagbh a steel p. एषणी Susr.

to

to be probed एषmfn Susr .probing n एष Susr .

probity n सौधर्म्यम् āhan — भद्रता Kam .

problem n प्रश्नः SBr, etc — (in math) उद्देशकः

Comm on Āryabh — (in math) इच्छा .

(in math) result of a problem इच्छाफलम् (in

math) solution of a p. इच्छाफलम् .

problematical adj संशयितव्य 'Sank .

proboscis n वक्त्रम् Mn, Bh, etc — नामा .

hair growing on the proboscis of an elephant वक्त्रकेशः

वक्त्रकेशम् VarBrS ' having a p. ' (an elephant)

शुडिन m ' possessing a p. ' (an elephant)

शुडिका L the p. of an elephant नासिका Bh .

procedure n प्रक्रिया MBh, प्रक्रिया MBh, प्रक्रमः

(ifc f आ) KātyŚr, Mālatīm, Prab, Kathās — स्थिति f

Mn, Śis, Hit — गति f — उपचारः ŚankhŚr — विचारः

(ifc f आ) ŚrS — समाचारः MBh, P, etc — समीक्षितम् Kād

— प्रवर्तनम् MBh, Kāv, etc — वृत्तम् (ifc f आ), वृत्तानि

n pl ŚBr, etc — (३) पदव्यासः W — विहिति f AitBr.

procedure in प्रतिपत्ति f (loc, gen or, comp) MBh, Kāv,

etc p. of kings राजमार्गः Hariv p. with प्रतिपत्ति

f (loc, gen or comp) MBh, Kāv, etc a single case of p.

विचरद् (ifc f आ) the state of belonging to p.

व्यावहारिकम् MW .

proceed vb I प्रगम प्रगच्छति (ep. also

प्रगच्छते) RV, etc — प्रक्रम प्रक्रमति RV, etc —

प्रचर प्रचरति (ep. also प्रचरे) Mn, Bh, etc

आचर आचरति RPrāt, Mn 2.110, etc — ^{विचरति} विचर ।

Mh, Pāncat, निश्चर निश्चरति RV, etc — यत् cl 1

-पलति MBh, etc — प्रया प्रयाति Bhartr (v.l.),

या cl 2 (Dhātup 24.41) याति RV, etc — या

cl 2 (Dhātup 24.41) याति MBh — (lit and fig)

प्रसृ प्रसृसति (only Ved) प्रसरति (sometimes

also प्रसरते) RV, etc — प्रसृप् प्रसर्पति Vait,

MBh, etc — प्र cl 2 प्रीति RV, VS — उदि उदेति

RV, AV, VS — प्रव्रज प्रव्रजति ŚBr, Ap, GrŚrS, MBh, etc,

व्रज cl 1 व्रजति P, etc — प्रवृत् प्रवर्तते

(esp. also प्रवर्तति) Kāv, Kathās, परिवृत् ~~प्रवर्तते~~

परिवर्तते (ep. also परिवर्तति) R, सम्प्रवृत्

सम्प्रवर्तते R, M̄rkP, Sāh — अभिनिर्वृत् MBh — व्यवहृ

व्यवहरति, व्यवहरते MBh .

II उदञ्च pass उदच्यते Br̄ArUp 5.1-कु cl 2 Ā, cl 1

Ā, cl 5 Ā, cl 8 Ā VS, ŚBr, AitBr, etc — प्रगा प्रजिगाति

RV, MBh — प्रच्यु प्रच्यवते (ep. also प्रच्यति) TS, AV,

ŚBr — सम्प्रस्था सम्प्रतिष्ठते Pras̄nUp, MBh, etc — साध

caus साधयति MBh, Kāv. etc .

to proceed according to प्रवृत् प्रवर्तते (ep. also

प्रवर्तति) (instr or abl) MBh, Kāv, etc to p. acc-ording with प्रवृत्त प्रवर्तते (ep. also प्रवर्तति) (instror abl) MBh, Kāv, etc to p. after अनुप्रवृत्त RV, अनुप्राप्तम्SBr to p. against प्रतिपद प्रतिपद्यते (loc, gen or acc)MBh, Hariv, R, प्रवृत्त प्रवर्तते (ep. also प्रवर्तति) MBh, R,Ragh, R, प्रवृत्त caus प्रवृत्तयति (loc) MBh, विचर-विचरति, विचरते Mb, MBh, etc to p. along अनुप्रवृत्तRV to p. continuously कुल cl 1 कोकति thatup 20.12to p. eclectically विकृप caus विकृत्ययति VarBrS

to p. from उद्वृत उद्वर्तते SBr 14.5.1.5 , प्रतन्

pass प्रतायते (abl) ChUp , व्युत्पद्यते व्युत्पद्यते Sis

10.23 to p. in a certain way प्रस्तुप्त प्रसर्पति Yam,

Kathās to p. in a continuous line ताय cl 1 तायते

Phatup 14.18 to p. in a particular manner वृत् cl 1

वर्तते (rarely वर्तति) (with instr) Mn, MBh, etc to

p. in a particular way वृत् cl 1 वर्तते (rarely वर्तति)

(with instr) Mn, MBh, etc to p. out निर्व्रज निर्व्रजति

Kaus to p. to आव्रज आव्रजति SBr, Laty, Mn, Yājñ,

MBh, etc to p. together सम्प्रया सम्प्रयाति SāṅkhSr, MBh,

etc, समुपवृत्त-समुपवर्तते MW, संया संयाति TS,

etc to p. together ~~to~~ towards समुपगम-समुपगच्छति

MBh, R to p. to in order to प्रस्था प्रतिष्ठते (dat inf)

AsvGr, MBh, Kav, etc to p. towards उपप्रया उपप्रयाति RV 1.

82.6, TS 2.2.1.1, 3, SāṅkhBr, प्रतिपद-प्रतिपद्यते (loc

gen or acc) MBh, Hariv, R, समाधिभिः समाधिभ्रयति, ^{समाधिभ्रयते}

MW to p. to with a view to प्रस्था प्रतिष्ठते (acc with or

without प्रति) AsvGr, MBh, Kav, etc to p. प उदि उदेति

IV, AV, S to p. well क्रम cl 1 Ā (Pañ 1.3.38) MBh, R,

Bhatt to p. with संविधा संविदधाति, संविधते

(instr) Pañcat to p. without interruption कुल cl 1

कौलति | hāsup 0.12 .

to cause to proceed वृत् caus वर्तयति MBh, Kāv,

etc , सम्प्रवृत् caus सम्प्रवर्तयति MBh, Bhp, Rājat to cause

to p. from different directions सम्प्रच्यु यति caus सम्प्रच्याव-

TS to desire to p. या desid यियासति MBh, Kāv, etc.

proceeding adj प्रवर्तक f(इका) L, आवर्तमान

— प्रवृत्त Mn, MBh, etc, अभिप्रवृत्त MBh 8.3464 —

क्रममात्र (pr p A), क्रमक W, संक्रमितृ W

— पारिन् ifc MBh 14.759, R, etc, विचारिन् MBh,

— पारक ifc R 3.66.18 — व्यवहारिन् Hit, Mull —

सरत् — सरक L .

as proceeding यथाचारिन् SBr immediately p. from

आसक्त (acc) MBh p. for प्रचलत् W p. firmly

निशुम्भ RV 6.55.6 p. from आनुगातिक Pan, संलग्न

परम्पर13h, Susr p. from Parasara पाराशरf(इ) Var, Pur p. from Parasarya पाराशर f(इ) Var,Pur p. from the Daiteyas दैतेयः f(इ) 13h, Harivवेदयैनिp. from thee ९९९ AV 13.1.2 p. from wrath (as

the eight vices, hatred, envy, oppression, violence etc)

कौथजMn 7 ~~45~~ 45-51 p. in one and the same line ofaction समानतन्त्र SrS p. regular order क्रमायात Wp. in the way of an Ayana सायन Sankh'r p. muchप्रचलद

W ' p. on a path , प्रवृत्त (with पथा)

p. out of अनुनिर्जिहान BhP p. secretly विगूढचारिन् In

9.260 p. well सुगमन् f'अ) Say on PV 1.165.8 p.

with प्रचारिन् MBh p. with i.e. making use of सम्प्रयात

MBh the universe (as p. from Amānda) आनन्दप्रभवः

T, आनन्दसम्भन .

proceeding n प्रक्रमणम् KātyŚr, Kālid, प्रक्रमः

(ifc f आ) L, क्रमः Mricch, Pañcat, Mālatīm, Hit

— क्रान्ति f L — विक्रमः 1Bh, Kās, etc — ~~विक्रमः~~ वतिनम् (Sāh

— अभिनिवृत्ति f — पारित्रम् P 3.4, Pañcat (ifc f आ)

परित्रम् — पारः — पर्या (often ifc) ŚBr 11

5.7.1, Lāty 8, ĀsvŚr 13.4, In 6.32, etc — उपचारः,

उपाचारः SākhŚr — विचष्टा 1Bh, Kām, BhP — समुत्ता-

पणम् Inscr — कल्पः RV 9.9.7, AV 8.9.10, 20.128.6-

11, 1Bh — सरिमन् m — साधनम् (ifc f आ) (only).

not proceeding अप्रवृत्ति f, असरणम् KātyŚr.

course of proceeding प्रयोगः W general practice

of p. लोकप्रतम BhP a legal p. न्यायः Mricch, Pañc

manner of p. एवाः m pl RV method of p. पर्यायः

SaddhP mode of p. विचारः (ifc f) ŚrS mode of p.

prevalent in the world लोकविधि m BhP made of p.

towards उपचारः (gen) ŚBr, Bh, Āp, n, etc an obst-

acle to p. anything प्रास्थानविध्नः Yājñ one who disturbs

modes of p. विधिघ्न mfn W p. as a consequence अनुपातः

p. in order अनुक्रमणम्, अनुपातः the p. from रोहणम्.

Vās, Sāh the p. quickly आशुवृत्तिलम् Comm of Nyāyas

p. of the world लोकवृत्तान्तः R, Śak, लोकव्यवहारः Kull on

Mn 9.27 the proceedings of the world लोकचारित्रम्

R proceeding thus तथाकरणम् ĀpŚr 11.21.8, 7ch p. to-

gether towards सम्प्रयाणम् MBh, BhP p. well तायनम्

Pan 1.3.38 p. with प्रचरणम् ŚrS, Bālar .

(in prosody) a proceleusmatic विप्र mf(आ)n

Col .

proceleusmaticus n हयः (ifc f आ) Col .

process n प्रयत्नः AsvSr .

the being in process of execution प्रकृतता SBr

in p. of time कालक्रमेण instr, ind , कालकृमात् abl, ind

Pāṇcat, Kathās (a judicial procedure) consisting of 4

processes (viz plea defence rejoinder and sentence)

चतुष्पदः m (पादः) f (पदी) n (पदः) (Pāṇ 5.4.140)

Yājñ 2.8 a kind of process applied esp to mercury

निर्वहपातन a kind of p. applied to mercury चारणम् ,

क्षारणम् Sarvad 9 a kind of p. applied to minerals

(esp. to mercury) गर्भद्रावणम् , गर्भद्रुति f Sarvad 9.33 ,

(esp. to quicksilver) नियमः Cat .

procession n यात्रा Kathās, Pājat, Hit, दण्डयात्रा

L — प्रस्थानम् Mdh, Kāv, etc — गति f — निःशाणः,

निःशाणम् — बलकम् Kathās .

being in a procession यात्रिन् mfn Kām a festive

p. यात्रास्नः Kathās, Hit the festive p. of an idol on

a car (esp. the procession of the carriage of Jagan-nātha

) रथयात्रा W Cat, (also रथयात्रामहोत्सवः) a great fest-

ive p. यात्रामहोत्सवः Rājat, Pāncat an idol p. देवहोणी

L a particula p. घरी PSarv p. in different direct-

ions दिग्यात्रा Sinhas Inrod 3 the p. of a bridegroom

(to the bride's house) वरयात्रा L a p. of wrestlers

मल्लयात्रा L p. to the stations of the herds-men द्योषयात्रा

पुनर्यात्रा

IEB a repeated p. ~~नमस्ते~~ L (esp) a solemn p. into

वनप्रवेशः

a forest (for cutting wood ~~or~~ for an idol) ~~विष्णुलोकः~~

VarBrS a solemn p. of an idol mounted on a car ^{रथोत्सवः} ~~रथमहोत्सवः~~

Ca the solemn p. of an idol on a car ^{रथमहोत्सवः} cat

a pr spring p. वसन्तयात्रा W a wandering actors p.

पाणलम Rajat 5.418 .

Processus coronoideus वायसतुण्डः (with सन्धि)

Susr.

proclaim vb I उद्घुष caus उद्घोषयति Ricch, Kathās,

Rājat, प्रघुष caus प्रघोषयति MBh, प्रोद्घुष caus

प्रोद्घोषयति MBh, आघुष RV (also आघोषते RV 1.33.6)

VS — प्रथ caus प्रथयति (rarely प्रथयते) R,

Hariv, BHP — प्रकीर्त प्रकीर्तयति Mn, Tājñ, MBh, etc,

संकीर्त संकीर्तयति MBh, Kāv, etc — उक्कृत उक्कीर्तयति

— संविज्ञा caus संविज्ञापयति Rājāt — प्रख्या caus

प्रख्यापयति Nālatin, Rājāt, प्रख्या प्रख्याति Bhp,

ख्या caus ख्यापयति In, Yājñ, MBh, etc, विख्या

caus विख्यापयति In, MBh — प्रकाश caus प्रकाशयति (rare:

ly प्रकाशयते) Up, MBh, Kāv, etc — निनिद् caus

निवेदयति, निवेदयते (with dat, gen or loc) In, MBh, Kāv,

etc — संभु caus संभावयति Yājñ — उल्लुश उल्लोशति

W — शास् cl 2 (Phātup 24.67) शास्ति (Ved and

ep. also शास्ते, शासति, शासते) Bhatt .

II आदे आदयति, आदयते

AitBr, ŚBr,

KatyŚr, ĀsvŚr — इष cl 4 इष्यति & 9 इष्याति Ā AV,

ŚBr — इर caus इरयति B, Ch'p, Bagh, Susr, etc — गु

intens Ā RV 1.61.14, 5.64.2, TBr 2, Kāth 13.11f — गृ

cl 9 गृणाति, गृणीते RV — निगद् निगदति ŚrS, TBh,

R, etc — निहृद् caus निहृदयति BhP, निर्दिद् निर्दिशति

MBh, Var — प्रकटय Nom प्रकटयति VarP — प्रगृ

प्रगृणाति PV 1.152.8 — प्रकथ प्रकथयति R — प्रजल्प

प्रजाल्पति

Yājñ, MBh, etc —

प्रतिगु

RV — प्रतिप्रविद

caus प्रतिप्रवेदयति TS — प्रव प्रववीति, प्रवृते

RV, AV, TS, Br, GrSṛS — प्रवच्य प्रनावति

RV, etc —

प्रवद प्रवदति, प्रवदते

RV, etc — प्रशंस

प्रशंसति, प्रशंसते

RV, etc — प्रू cl 2 (Dhātup 24.

35) ववीति, वृते Var — वच cl 2 (Dhātup 24.55)

ववति

(occurs only in sg Ved also cl 3 विवति)

RV, etc, वद cl 1 वदति AsvGr, MBh, Kāv, etc — विवक्ष

caus विवक्षयति GopBr, विवक्ष विचष्ट Br, MBh, BhP

विनिदिश विनिदिशति Yājñ, VarBrS — विपञ्चय

विपञ्चयति HParis' — संवत् संवक्ति (in the nonconju-

gational tenses also Ā) Pāncar — समभिधा, समभियधाति

Kir, सम्प्रभाष सम्प्रभाषते (ev. also सम्प्रभाषति) MBh, Hariv

— सृज सृजते AitBr .

to proclaim aloud उद्घुष उद्घोषति Sarvad , उद्घिघुष

caus उद्घिघोषयति BhP , विघुष (only ind विघुष्य)

Mn 8.233 , घुष caus घोषयति MBh, P, etc , घुष

cl 1 घोषति RV 1.139.8, MBh 13.14, P, etc , परिघुष

Sarvad , व्याधुष caus व्याधोषयति Hariv , अधुष

caus आधोषयति Pat , अधुष Hariv 3522 , परिगी ,

परिगायति (esp. pass परिगीयते) MBh, etc , सधम

सधमा TAr , रट cl 1 (Dhātup 9.10) रटति

Krishnaj to p. anything by the sound of drum पटहम् दा

पटहम् with the caus of दा , पटहम् with the caus of

भम to p. by beat of drum भम caus भामयति ,

भामयति (with पटहम् or पटहोषयति) Kathas to

p. on all sides परिकीर्त , परिकीर्तयति GrS, Mn, MBh,

etc to p. one by one प्रसारय्या प्रसारयति SBr to p.

qualities वर्ण cl 10 (Dhātup 35.83) वर्णयति W

to p. with the drum दा cl 3 ददाति (दत्त) (with

पटहम्) Kathās 73.357 .

to be greatly proclaimed अतिपठ pass अतिपठयते

MBh .

to cause to proclaim उद्गद caus उद्गदयति, शु

caus श्रावयति (ep. also श्रावयत) D, etc to cause

to p. aloud व्युष्ट caus व्युष्टयति MBh 1.3 .

caused to be proclaimed आवित mfn Hariv, P, BhP.

to desire to proclaim वच desid विवक्षति, विवक्षते

MBh, Kav, etc .

proclaimed adj उद्घुष्ट — संदुषित, संदुष्ट Pan 7.2.28,

Sch, दुषित W, दुष्ट L — परिकीर्तित Mn, MBh, etc,

प्रकीर्तित Mn, Yājñ, उत्कीर्तित — परिगीत MBh, BhP

— उपगीत MBh, R, Ragh — निगीत Mn 9.19 — प्रतिचारित

MBh — उदित Mn, Kathās, BhP, Pājat, etc — प्रकीर्तित Kav,

Pur—प्रचोदित SvetUp —सशङ्क f(आ) MW —

सम्प्रोक्त Mn, MBh, etc .

having the sense of ' tena-proktam' proclaimed by

that (said of a suffix) प्रोक्त f(ई) Pan 4.3.101

p. according to रुद्र विधानोक्त Bhag p. according to

(sacred) precept विधानोक्त Bhag p. aloud आद्योपेत

MBh 3.647 , (offered publicly (as fo d)) अवधुष्ट

MBh 13.1576 p. by Hayagrīva हयग्रीवप्रोक्तम् Cat (especia-

lly) p. by law उदित p. by Susarman सौशर्मण Kaiy

p. loudly विद्युष्ट MBh p. to be समाख्यात (इति)

Pāncat well p. (often applied to dharma) स्वाख्यात

Divyāv .

to be proclaimed श्राव्य MBh , निर्देशनीय (RV),

निर्देश्य (Mn, MBh, etc) .

to be proclaimed aloud प्रवाच्य PV , द्योषणीय RV

6.5.6, Say , (Śiva) पुण्य MBh 12.10386 .

having proclaimed उत्कीर्त्य ind p .

proclaimer n घोषकः (ifc), घोष mf AitAr

3.2.4.19, घोषायितु m L — पात्रिकः Yājñ 1.165,

Hariv 9047 — सश्रावयितु m KaushUp भाषकः MNB 70 —

प्रवचनकर्तृ m Hir — प्रवाकः.

a proclaimer of वक्तु mf (Ved gen, class, gen, acc,

or comp) RV, etc a p. of sacred knowledge सोमवक्तु m

Hariv the p. of a sacrifice सोमप्रवाकः PāncavBr, GrSrs

p. of the highest Vedic knowledge महावदः AitBr (Say)

the state of a p. घोषलभ AitAr 3.2.4.19, Sch .

one who proclaims प्रथयेत् mf n BhP .

proclaiming adj निवेदन Hariv — वेदन, विदिन

MBh, R, वेदक f(इका) Rajat — उच्चगिर Sis 14.29 —

भजन ife Git — प्रदर्शक MarkP — नर्दत f(अन्ती)

MBh, etc — वादिन in, MBh, etc — निदर्शक MBh, Ras — निदर्शन

विकसिन्

f(ई) Hariv, BhP — ~~विकसिन्~~ MBh, Bhatt — ईसिन् R, ईसिक्स

R — शंस .

proclaiming one's own merits स्वगुणप्रकाशक MW .

causing to proclaim aloud आद्योषयत caus p mfn

Bhatt .

proclaiming n प्रौद्योषणा Kathas, प्रौद्योषणम् W,

आद्योषः Sarvad, अनयोषणम् L — परिकीर्तनम् Mn, Bh,

etc, प्रकीर्तनम् MBh, MarkP, (the act of) अनुकीर्तनम्,

उकीर्तनम् — प्रवेदनम् Pan 3.3.153, वेदनम् ājat

— ५ दूदनम् KātyŚr, Vait — श्रावणम् MBh, Pañcat —

प्रकथनम् Pañ 1.3.32 — प्रकटीकरणम् Cat — विरुदः, विरुदः,

निरुदः m.

the act of proclaiming aloud ५ दूषः, निदोषणम्

the p. abroad of good actions सुकृतोदीरणम् MW the

p. a geneology वैशानुकीर्तनम् Cat p. aloud दूषणम्

R 5.58.18, Hit (v.1.) (ifc) Ragh 12.72, दूषणा

Wricch 10.12 & 25, Pañcat, Vas, Kathās the p. of another's faults परदोषकीर्तनम् W.

proclamation n उद्घोषणा, उद्घोषणम् Sāh, Kathās, Sarvag

प्रादुद्घोषणा Kathās, प्रादुद्घोषणम् W, घोषः

Sadch^p 4, विद्घोषणम् W, उपद्घोषणम् Das — अवगमनम् T

उक्ति f Mn, Pañcat, Kathās — प्रवचनम् Laty — प्रवचनम्

SankhSr, प्रवाचनम् RV 10.35.8 .

one who makes a proclamation उद्घोषकः Kathās a p.

made by beating a drum पटहघोषणा, पटहप्रादुद्घोषणम्,

पटहभ्रमणम् Kathās the p. of captain of a caravan

सार्धवाहवयसः n MBh .

proclivity n लुब्धः L .

procrastinate vb विलम्ब caus विलम्बयति Yājñ, R,

Pāṇcat — दीर्घ्य Nom दीर्घयति R .

procrastinating adj दीर्घसूत्र MBh, P, etc, दीर्घसूत्रिन

Bhag 18.28 .

procrastination n विलम्बः Kāv, Bājat, etc, विलम्बनम्

(also विलम्बना) MBh, Kāv, etc, विलम्बितम् MBh, Kāv, etc—

धःश्चम् SBr — दीर्घसूत्रता MBh, P, etc, दीर्घसूत्रत्वम् Gal,

दीर्घसूत्रिता Hit 1.29 (v.l.) — कालयापः, कालयापनम्

Hit, यापनम्, यापना Kām, Kāv — क्षपः Sarvad .

procreate vb सू cl 2 सूते (in later language

also सूयते) RV, etc , प्रसू प्रसूते (rarely प्रसवति,

प्रसूति) Br, Mn, MSh, etc — प्रजन प्रजायते (ep. also

प्रजायति) (acc) caus प्रजनयति NaitrS, A', SBr .

to emit from one's self i.e. to procreate सृज

सृजते RV, etc .

III वप cl 1 (Dhātup 23.34) वपति, वपते—

शूष cl 1 शूषति Dhātup 17.28, शूष cl 1

शूषति Dhātup 17.28, शूष .

procreated ad प्रसूत f(आ) Up, In, MBh, etc —

सम्प्रसूत MundUp, MBh, etc — वर्तितजन्मन् Bhp .

procreator n प्रसूति f Hariv, Mar, Ragh — वपितः

L — वप्त m Dharmaś .

having no proctector अद्विप mf(आ)n Kārand .

procreating adj सू .

procreation n प्रसूति f n 4.84 (प्रसूतिः) 10h, Kav.

etc, पसवः (ifc f आ) VS, etc — प्रजननम् AV, etc,

प्रजा (ifc f आ) RV, AV, उपजननम् ManGr 1.14 — सृष्टि

f TS, etc — सर्गः 10h .

' causing procreation ' (a kind of bulb) सृष्टिः L

desirous of seed i.e. of p. बीजार्थः Āpast for the sake

of p. प्रजननार्थम् ind In 9.96 only as much as is required

for seed i.e. for the p. of offspring बीजमात्रम् Wh, R,

Pancat on p. as a means of preserving the world (treated

of in the Upanishads) अधिप्रजम् Tup the p. of children

पुत्रकथः, पुत्रकथम् RV , प्रजादानम् Āpast the p. of childr-

en enjoined by law प्रजापतियज्ञः VP ' promoting p. ' (a

partic shrub) सुष्टिप्रदा L a woman during the time favour-

able for p. अस्त्रिया LV 14.2.37 a woman enjoying inter-

course at the time fit for p. अहनुजुष f Kathās 120.35 .

procreative adj प्रजनिष्णु śBr, Kāth — गर्भदि Susr

6.39.210 — वाजिन RV, TS, Br .

procreative power प्राजापत्यम् AV, TS .

procurable adj लभ्य MBh, Kāv, etc — प्राप्य

MBh, Kāv, etc .

procure vb I लभ् caus लभयति, लभयते,

विलभ् विलभते Inscr, Kathās, Rājat, etc — आवह्

आवहति, आवहते

PV, AV, ŚDr, MBh, P, BhP, Pañcat, etc —

उपवह् उपवहति

MBh 13, BhP, वह् cl 1 वहति, ^{वहते}

Kāv, Kathās — आपद् caus आपदयति MBh, Śusr, Ragh,

etc — उपसंपद caus उपसंपादयति MBh, R, प्रतिपद caus

प्रतिपादयति Kaus', Mn, MBh, etc — उपार्ज caus उपार्जयति,

उपार्जयते Kām, Pañcat, समुपार्ज caus समुपार्जयति

Bhpr, अर्ज cl 1 अर्जति Naish, & Bhatt, अर्ज caus

अर्जयति, अर्जयते MBh, Mn, etc, अर्ज cl 1 अर्जते L

— उपकृप caus उपकल्पयति ŚBr, KātyŚr, Lāṭy, MBh, etc —

साध caus साधयति ŚBr, etc, संसाध caus संसाधयति

Kathās, घट caus घटयति (Pañ 6.4.92, exception-

ally घटयते Rajat 4.5/3) Bhartr 3.18, Amar, Kathās 18.

Vet — उपस्था caus उपस्थापयति MBh, R, Śak, etc — आह

caus आहारयति, आहारयते ŚBr, AitBr, TBr, प्रतिह

प्रतिहरति, प्रतिहरते Bhp, अधिह, समुपाह समुपाहरति,

समुपाहरते MBh, R, etc — सृज सृजते MBh, R, etc .

II अभिक् AV 3.9.1 — अभितृद् अभितृणति

गन्धर्वम्
(वाजम्, वाजान्, गाः, मधु) RV, अन्नाद्यम् etc ŚBr,

etc — अवगम caus P AV 3.3.6, TS — आतक्ष RV —

आयम् आयच्छति and (Ved), आयमति RV, आयु

(आयुवते RV 9.77.2) TS — आवन् ā — आसू

आसुवति — आसृज P Ā KātyŚr — आहि Ā

— उदीर caus उदीरयति PV 1.48.2, 10.39.2, TS, Suśr

— उपसनुद् P TBr 3.1.1.8, TAr 4.39.1 — एन्व इन्वति

RV 9.20.2 — एर caus इरयति, इरयते RV, AV, VS — जन्

cl 1 (RV, AV) & 10 ~~म~~ जन् जन्ति, जनयति (in later

language only P Pān 1.3.86) RV, TS 19.94 — नियम्

नियच्छते RV, AV, Br, etc — नियु नियौति, नियुवति,

नियौति, नियुवते RV, TS — निर्यत् caus निर्यत्यति MBh, Hariv,

Kāv — निवृत् caus निवर्तयति, निवर्तयते Hariv, PārKP —

प्रवन् प्रवन्तुते RV — प्राहि प्राहिणीति, प्राहिणुते

प्राहिष्वति, प्राहिष्वते
(RV, etc — प्राज्यं कृ RV — यु cl 2 (Dhātup

24.23) यीति (Ved also युते and cl 6 युवति,

युवते accord to Dhātup 31.9 also cl 9 युनाति,

युनीति) RV — (for one's self) वन् cl 1 (Dhāt-

up 13.19, 20, 19.42) वनति (Ved also वनते) cl 8

(Dhātup 30.8) वनीति, वनुते RV, AV, SBr, (for others)

वन् cl 1 (Dhātup 13.19.20, 19.42) वनति (Ved also

वनते) cl 8 (Dhātup 30.8) वनीति, वनुते RV, A, SBr

— विधा विदधाति, विधत्ते IBh — वी cl 2

(Dhātup 24.39) वेति RV — साविष् RV 8.75.11 —

सन cl 1, 8 सनति, सनते, सनोति, ~~RV~~ सनुते RV

— सनी सनयति TS, Br, IBh, संनुद caus सनोदयति

समाभिभर्ति
Bh, R — समाभू समाभरति, TS — सम्बन्ध

सम्बन्धाति

(agh — (ingredients of any kind esp for a sacrifice)

सम्भू सम्भरते RV, etc, (material of any kind

esp for a sacrifice) सम्भू सम्भरते RV, etc — हि

cl 5 (Dhātup 27.11) हिनोति (Ved also हिनुते

हिन्वाति, हिन्वते) RV, SBr .

to procure anything for any one सम्भूष सम्भूषति

(acc, loc) RV to p. by sacrificing परियज परियजति

RV 9.82.5 to p. by shining forth आशुच P to p. for

(dat or gen)

(~~dat or gen~~) सम्पद caus सम्पादयति (rarely सम्पादयते)

AitBr, NPh, etc , विद cl 6 विन्दति, विन्दते (dat) PV,

ChUp, आवृज आवृक्षे RV to p. for another कृ cl2

P Ā, cl 1 P Ā, cl 45 P Ā, cl 8 P Ā RV, S, SBr, etc to p. for

one's self आपद caus आपादयति Bhp , विधा with आसन;

क् cl 2 \bar{A} , cl 1 \bar{A} , cl 5 \bar{A} , cl 8 \bar{A} $\bar{S}Br$, Br $\bar{A}r$ p, In 7.1.,

etc, उपाक् उपाकरोति, उपाकुते Bh 3.10278 ,

आस्यु आसृणोति $\bar{S}Br$, एष caus इरयति,

इरयते

RV 1.3.4, 3.60.3 to p. from every side by

flowing पर्यृण पर्यर्षति

RV to p. in addition to

उपोपधा

\bar{A} RV 8.74.9 to p. means of subsistence

समावह समावहेत

AitBr to p. quickly संचुद caus

संचोदयति

RV to p. for the help of अनुदक्ष (dat)

RV 1.86.3, TS to p. through offerings आयज आयजति,

आयजते

RV, VS, 'SBr to p. to अपिबृज RV,

— पार प्रैति (dat) RV 10.116.9 .to intend to procure आह desid आजिहीषति,आजिहीषति 'SBr to wish to p. आह desid आजिहीषति,आजिहीषति 'SBr, विद्या desid विदधिषते, विदधिषतेBh, सन् desid सि सानिषति, सिषासति RV, A .to wish to procure free progress गातुय Nom P

RV 1.52.8 & 169.5, 8.16.12 .

procured adj लम्बित MBh, Kāv, etc — प्राप्तित

MBh, Kāv, etc — उपकल्पित — उपार्जित MBh, Hit, etc —

आहत Mn, Ragh, Yājñ, MārkaP, etc — दापित Pañc 1. $\frac{144}{145}$,

Rajāt 6.50 — हस्तगत Hariv, Ragh, etc — अभृत BhP,

etc — सम्भृत AV — ग्रहित Paś, Kathās, Pañcat .

procured by Indra इन्द्रजुत RV & AV p. by the god

देवजुत RV p. for उपभृत (dat) .

to be procured प्राप्तव्य MBh, Kāv, etc , सम्पादनीय

f(आ) Hit, Kull , उपकल्पनीय Car , अर्जनीय Kathās,

विधेय BhP , विधातव्य MBh .

to be procured from दापनीय (सकाशात् Pañc 1.

141) easy to be p. स्वाहार R .
142

having procured उपकृत्य ind p .

procurer n प्रापकः Kathās — प्रापयितृ mfn Sav

सम्पादयितृ mfn Kum, Sāh, Kull — प्रभर्तृ (with acc)

RV — प्रयोजितृ m MBh — संग्रहिण m MBh, Subh — सम्भक्तः NW.

२
भगवद्भक्तः L

a procurer of harlots पैस्याधरकः Kāv one who pro-

cures प्रापयितृ mfn , आहृतं m TS, ŚBr, Bh, R ,

अवगमयितृ TS .

Procuress n दूति, दूती RV, MBh, Kāv, etc — वृद्धयुवति

f Divyāv — सौधार्टिका L — संधार्टिका L — संचारिका L

— अक्का Pāncat — अर्जुनी L — ^{अर्वती} ~~अर्वती~~ L — इज्या

L — निराती L — भोज्या Gal — मसूरिका L — ^{माधवी} ~~माधवी~~

L — मासोपवासिनी L — बतताली L — निभावी L —

रामफली L — रामबली L — रामभली L — रामली

MW — (?) सेनाली Gal .

the office of a procuress दूतिलम Sukas relating

to a p. सम्भलीग mfn Naish the state of a n. दूतिलम

Sukas .

procuring adj I प्रापक f(इका) Kull — आपयितृ

— सम्पादक Uttamac, सम्पादन f(इ) MBh, सम्पादिन

Yājñ, Kathās, Sāy — चटक Bhartr 3.57, Sch — आहारक

Comm on Pāṇ, आहार f(इ) ifc — विन्दु PāṇcavBr,

विद (ifc) — वेदन — साधन f(इ or आ)

Kāv — अर्पण f(इ) MBh 13.1007 — अर्जक .

II अन्तरमर RV 8.32.12 — अवरोधन f(इ) KausUp

— आदि RV 8.46.8 — भृत — यावयितृ f(त्री) Sāy

विभावक (ifc) MBh 3.1347 (Nīlak) — स, सनि

सनिवृ

RV, TS, TBr

सनुवृ

RV

सस्नि, सानिन

ifc Nir .

all procuring सर्वस्पृत MaitrUp easily p. सुषा

RV intending to procure विभावक (ifc) Bh 3.1347

(Nilak) procuring a hundred शतसनि ShadvBr, ParGr,

शतसा RV p. a husband (Aryaman) पतिविद्वन्

AV 14.1.17 p. a livelihood आवसायिन AitBr 7.29.2 p.

best आयजिष्ठ RV 2.9.6, 10.2.1 p. better आयजीयस

TBr p. cattle गोविद

RV p. clouds अभ्रसनि TS

P. cows गोविद् RV p. fertile land पुर्वरासा RV 4.

38.1, 6.20.1 p. heaven स्वर्गसम्पादन, सुवर्गसम्पादन ,

स्वर्जित RV p. horses अश्वविद् RV 9.55.3.61.3 ,

अश्वसनि VS 8.12, अश्वसा RV, अश्वषा (Ved) Pan

8.3.110, Pat , अश्वमिष्टि RV 2.6.2 p. land क्षेत्रासा

RV 4.38.1 p. light स्वर्जित RV p. men नृषा RV p.

more आयजीथस TBr p. most आयजिष्ठ RV 2.9.6, 10.2.1

वेदिष्ठ RV 8.2.24 p. near through offerings आयजि,

आयजिन (TBr) RV 1.28.7, 8.23.17, आयज्यु RV

9.97.26 p. plenty of food ऐलबृद VS 16.60, TS 4,

ऐलबृद (T) MaitrS 2.9.9 p. riches हवावसू PV 5.56.

6, 9.84.3, 86.33 , वितायन f(इ) TS, MaitrS (prob)

p. the place or world of Prajāpati प्राजापत्यप्रदायिन

MarkP, प्राजापत्यस्थानप्रदायिन p. very much आयत्रीयस TBr p.

very well आयत्रीयस TBr (prob) p. wealth वितायन

f(इ) TS, MaitrS p. well सुविद m (in Visvasuvid) .

procuring n लम्भनम् 'as, HParis — the act of)

सम्पादनम् K thās, Sarvad — सम्पुनयनम् Bh, उपनयः

MBh — धनम्, पटना Kathās 118.197 — उपर्जनम्, उपार्जना

R, Pāncat, अर्जनम् Mn 12.79, etc — साधनम् ifc f

जा) Kav, BhP — भरणम् RV, etc — अभितृप्ति f Kath —

उपधानम् Jatakam — (requisites) उपन्यासः MBh —

धरणम् — वनि (ifc) — संस्रिप्तम् L — सम्भावना

(rarely सम्भावनम्) R .

the procuring abortion गर्भशासनम् Ap p. a husband

(by means of magical formulas) पतिवदनम् AV 2.36.2

p. materials for a sacrifice इव्यप्रकल्पनम् ApSr the p.

of desires कामधर्यम् VS 3.27, 12.46 the p. of men

नृणां

f RV .

prodigal adj अर्थनाशक Das — बहुव्यय, बहुव्ययिनः

L, व्ययिनः, व्ययनतः Yajn — व्ययगुण MBh, व्ययगत

-- अर्थसिद्ध L — व्याक L .

prodigal of नाशक f(इका), नाशन f(इ)

(with gen or ifc) VS, MBh, etc .

prodigality n अर्थदूषणम् Mn 7.49.51, etc ,

अर्थविमर्दः — अपव्ययः L, व्ययः (ifc f ३१) (without

a gen) , व्ययिता, व्ययित्वम् Mn .

disposed to prodigality व्ययहासिन् (Rājat) ,

व्ययशीलः (Kāv) mfn .

prodigious adj1 प्रौढम Inscr, Prasannar .

~~2~~ ~~()~~ ~~MBh, Ragh, etc.~~

prodigy n अद्भुतम् — आश्चर्यम् — उत्पातः .

a great prodigy महोत्पात (in comp) a particular

kind of p. (occurring in the Diva or sky) साम्प्रतम् NW

a particular p. (belonging to the Paramdivam or upper sky)

वैष्णवम् NW , (occurring in the paramdivam or upper

sky) ^{२१} वज्रवर्म MM a p. happening at the birth of a skier

child जसविकार, Var .

having great prodigies महासात mfn R marked by

p. उपलब्ध mfn .

produce vb I जन् cl 1 (RV, AV) & 10 जनति, जनते

जनयति, जनयते (in later language only P, Pāṇ 1.3.

86) RV, AV, etc, (a song of praise) जन् cl 1

जनयते

(RV, AV) & 10 जनति, जनते, जनयति, (in later language

e only P Pāṇ 1.3.86) RV, जन् cl 4 जायते (ep.

also जायति cl 2 (?) Ā twice cl 1 Ā) R 3.20.17 Caran,

उपजन् caus उपजनयति, समुपजन् caus समुप-

जनयति Ritus, विजन् विजायते AV, TS, Br, MBh,

संजन् caus संजनयति MBh, R, etc, उज्जन् only RV P

— उत्पद caus उत्पादयति (rarely उत्पादयते) —

आपद caus आपादयति MBh, Susr, Ragh, etc, प्रोत्पद

caus प्रोत्पादयति MBh, समुत्पद caus समुत्पादयति MBh, R,

Pur, व्युत्पद caus व्युत्पादयति BhP, प्रतिपद caus

प्रतिपादयति MBh, R. etc, उपपद caus उपपादयति Lāṭy,

MBh, Megh, etc — रच cl 10 (Dhātup 35.12) रचयति

R, Var, etc, विरच विरचयति (rarely Ā) Kāv, VarBrS,

etc — सम्पद caus सम्पादयति (rarely सम्पादयते)

MBh, Kāv, etc, सम्पद सम्पद्यते (in some forms also P)

(dat) Pañcat, Vārtt on Pañ 2.3.13 — साध् caus साधयति

Sak, BhP — चट् caus चटयति (Pañ 6.4.92, excep-

tionally चटयते Rājat 4.543) Mricch, VarBr, Pañca ,

etc — निर्वृत् caus निर्वर्तयति RV, etc पवृत् caus

प्रवर्तयति MBh, Kāv, etc, प्रावृत् caus प्रावर्तयति

MBh, Hariv, अभिनिर्वृत् caus अभिनिर्वर्तयति Hariv, etc —

उद् caus उद्भावयति Ragh 2.62, Vedāntas, मू cau

भावयति rarely भावयते Pur, Sāh — प्रसू प्रसूते

(rarely प्रसवति, प्रसौति) Br, Mn, MBh, etc, सू cl 6

सुवति (in Br also सुवते) सुवति, सुति

RV, etc, सू cl 2 सूते (in later language also सूयते)

RV, etc, संसू संसूते, संसूयते Subh — प्रकृ प्रकरोति

प्रकृणुते
प्रकुरुते, प्रकुरुणाति, etc RV, etc, (esp. variously)

विकुरुते
विकुरु विकरोति, etc RV, MBh — कृप cl 1 कल्पते Bh^p 3.7.

25, Bhatt, संकृप cais संकल्पयति, संकल्पयते Bh^p —

निमा निमिमाति TS, AV, Br, निमाति Kāv,

Pur, TS, Br, In, etc, निमा TS, AV, Br,

Kāv, Pur, TS, Br, In, etc — विधा विदधाति

विधत्ते

Mn, MBh, etc, समाधा समादधाति,

समाधत्ते

Hariv, समुपधा, समुपदधाति, समुपधत्ते MW

— उपनिधा उपनिदधाति, उपनिधत्ते Bhatt, धा Ā

RV, TBr, SvetUp, etc — प्रणी प्रणयति, प्रणयते Up,

MBh, Kav, etc — उपनी उपनयति, उपनयते Git, Prab,

Sah — आतन P Hariv 4635, BhP, etc, वितन वित-

नीति, वितुते Sah, व्यातन (only pf 3 sg व्यातन ९९

Sis 8.56, and 3 pl व्यातेनिरे Kir 15.42), समातन

समातनीति, समातनुते MBh — प्रयम प्रयच्छति, प्रयच्छते

RV, etc .

II अङ्गुरय Nom अङ्गुरयति Subh — अङ्ग

cl 10 or caus अङ्गयति — अभिषी अभिषीणाति TBr —

अवसृज

Hariv 7057, Bhp — अवन्थ

आबध्नाति ā — आभू आभरति RV, AV, VS, ŚBr,

etc — आयम आयच्छति and (Ved) आयमति

Bhatt, आयम caus आयामयति — आयु

(आयुने RV 9.77.21, TS — आरभ P ā —

आरुह caus आरुहयति, आरुपयति Kathās, Prab, MārkP

— उथा caus उथायति Ragh, Sāh — उत्सृज

उत्सृजते
उत्सृजति, AV 6.36.2, R — उपोहृ उपोहृति — लक्ष

cl 1 लक्षति Nir 8.13 — दिश cl 3 दिदिषि n

प्रवक्ष RV — प्रयुज ^{प्रयुजे} (rarely प्रयुनक्ति) Kum

BhP, Sarvad — प्रवण्य Nom प्रवणयति Pharmas' — वस

caus वासयति Sarvad — वितृ वितरति, वितिरति

विन्द ^{विन्दते} cl 6 विन्दति, Kav, Rajat, BhP — RV, SBr —

विसृज विसृजति Up, Mn, Bh, etc, विसृज caus

विसृजयति BhP — समाभृ समाभरति, समानिभरति TS — ~~समाभृ~~

समीर caus समीरयति, समीरयते RE, AV — सूत्र

cl 10 (Dhātup 35.54) सूत्रयति (accord to Gr also

सूत्रयते, सूत्रापयति) Bālar, Rājat, Athās .

to emit from one's self i.e. to produce सृज

सृजते RV, etc to p. a peculiar sound यु cl 1 चकते

hātup 22.55 to p. anything by putting ~~atx~~ together

बन्ध cl 9 बध्नाति (rarely बध्नीति cl 1 बन्धति

बन्धते MBh cl 4 बध्यति Hariv) MBh, Kāv, etc to

p. astonishment चमत्कृ

Prasannar 7.53 to p. (fire)

by rubbing (wood together) निर्मथि or निर्मन्थ

निर्मन्थते

निर्मन्थति, RV, निर्मथति, निर्मथते Bh, निर्मथनाति

Kath, RV, SBr, etc to p. in any way जन्थ cl 9 बध्नाति

(rarely बध्नाति ¹⁹ cl 1 जन्थति, बन्धते Bh cl 4 बध्यति

Hariv) Bh, Kav, etc to p. together सम्प्रकृ सम्प्रकरोति,

सम्प्रकृते

Car .

to be produced जन् cl 4 जायते (ep. also जायति

cl 2 (?) Ā twice cl 1 Ā) RV, AV, etc , जन् pass जन्यते

Pan 6.4.43 , प्रजन् प्रजायते (ep. also प्रजायति)

(abl) RV, etc , सम्प्रजन् सम्प्रजायते^१_R, Pañcat , उज्जन्

Ā , अभिजन् cl 4 अभिजायते , विजन् विजायते

RV, etc , उत्पद् उत्पद्यते , सम्पद् सम्पद्यते (in some

forms also P) ऋध, R , उपपद् उपपद्यते (rarely)

उपपद्यति , समुद् समुद्भवति Kāv , आभू

भूभवति RV, AV, ŚBr , प्रसू mostly प्रसूयते rarely

प्रसूयति Mn, Bh, etc , प्रवृत् प्रवर्तते^१ (esp also

प्रवर्तति) VS, Br, Bh, etc , उद उदति , संवृत्

संवर्तते^१ EV, etc , उत्सत् उत्सतति Bh, BhP .

to be produced after अनुसम्भू SBr to be p. again

प्रतिजन प्रतिजायते PrasnUp to be p. from सम्भू

सम्भवति, सम्भवते (abl) AV, SBr, Bh, etc, परिसम्भू

(only 3 pl pf परिसम्भवतुः) (abl) AV, सम्प्रवृत्त

सम्भवति (abl) Bh, Kav, etc to be p. addition

उपजन उपजायते to be p, together with संजन

संजायते (abl) RV, SvetUp to cause to be p.

सम्भू caus सम्भावयति AitBr, Bh, etc to follow in

being p. अनुजन cl 4 अनुजायते.

to produce fire by friction मथाय Nom मथायति

RV to p. in abundance कन्दलय Nom कन्दलयति Bālar,

Prasannar .

to wish to produce युज desid सिंसृक्षत Kāth,

BhP .

produce n शदः Gaut .

forest produce वन्यवृत्ति f HW the p. of property

(as corn etc) उपस्व लम् L .

produced adj I संजात MBh, Kāv, etc, प्रजात

PV, etc, जात RV, etc—जं f(आ) ifc (after

an adv or adverbial word) Mn 10.25 — जन्य Bhashāp,

BrahmavP समुपजनित Pitus, समुपजात Prab, संजनित

MBh, Pāncat, उपजात MBh, Das, etc -- कृतजन्मन्

(as for) अभिसंजात Hariv, सम्प्रजात MBh, जनिमत

जनीमत Bādar 3f, Sch, जनित MBh 4.1236, Pāncat

Megh, etc, जा ifc, अभिजात — उत्पन्न R, Mn,

Kathas, etc, समुत्पन्न Mn, MBh, etc, उत्पादित, उत्पत्तिमत

Ragh 8.82, उत्तादिन् ^{उत्ताद्य} Hit, उत्तादिन् BhP, Sāh, Sarvaḥ, et

, प्रोत्पन्न BhP, उपपन्न MBh, Yājñ, Ragh, etc,

प्रतिष्ठादित MBh, R — रचित Kāv, Var, BhP — चटित

(in comp) Pañcat, etc — कृप्त BhP, etc, उपकृप्त

BhP — भावित MBh, Kāv, etc, भु (ifc) = भू ,

उन्नावित Sāh, विभूत, समुन्नावित MBh, R, Pur, आभूत,

उन्नावित — प्रसूत f(आ) Up, In, MBh, etc, प्रसून

L = प्रसूत, प्रसूनजात, सूत Pañ 8.2.45, Sch — प्रकृत

RV, etc — प्रवृत्त VS, etc — सृष्ट AV, etc, विसृष्ट

R, Ragh, उपसंसृष्ट BhP — उथित RV, Mn, MBh, BhP, etc —

उदित Bhartr, उदित Naish 1.89, 6.52, 74, उदयिवस्

BhP 10.31.4 — उपनत BhP, Megh, etc .

II आक्षिप्त Kathās, Comm on Bād — आबद्ध —

आभूत BhP, etc — उच्छ्रित L — उपाहित Bhartr,

Gīt — उपोढ Śak 1779, Vikr, etc — तष्ट RV, AV 11.1.

23 — प्रणेजनवत् — बद्ध MBh, Kāv, etc — विचेष्टित

Hi — वितीर्ण Ājat — विरूढ Āpast, BhP — विषक्त

Uttarar — समुन्नद्ध L — सम्प्रयोजित MBh — सम्भूत ŚBr,

Kalid, Susr — स्पन्दित Prab .

not produced अनुपस्थापित.

easily produced अयनकृत, अयनज L not (yet) p.

अनुत्पत्ति Buddh one in who, strength is p. उत्तमवत्

L p. absorbed and breathing in that तज्जलान् ChUp 3.14

1 p. all round अभिज ifc L p. at ज f(आ)

ifc Mn, Mch, etc p. at the sometime सहसम्भव Kāv p.

before पूर्वोत्पन्न , पूर्वज , पूर्वजा, पूर्वजावन्

RV p. by ज f(आ) ifc Mn, Mch, etc , निमित्तक

(ifc) Kāp, Sch on Pān 1.1.16 , बीजम् (ifc) ,

संचार्य (comp) 'Sank p. by acts कर्मसम्भव p. by

burning वह्निदाहसमुद्भूतम् p. by copulation मिथुनयोगेति

MaitrS p. by dadhi दधिसम्भव An 5.10 p. by death

मरणजम् p. by enjoyment भोगजातम् p. by

fruits फलसम्भव , फलसम्भूतम् p. by grammatical Samdhi

संधिसम्भव p. by Janadagni जामदग्निम् f(ई) 'S'r

13.2.2.14, 'AsvS'r 3.2 p. by love स्मरमयम् f(ई) 'Sis

' p. by Medas ' मेदोजम् L = मेदोभवम् Bhpr p. by men

मानुषसम्भव MW p. by mere desire कामहेतुक

Bhag p. by power बलज p. by sexual pleasure

सुरतजनित Megh p. by sorrow शोकज. MBh p. by stren-

gth बलज W , सहजा RV p. by suffering

भोगजात MW ' p. by the Amrita ' (theplant yellow

Myrobalan) अमृतजा p. by the colour of Pārvatī's feet

योनि
होतुमुत्तराक्षरणाग MW p. by the Krama arrangement क्रमज

APrat, VPrat ' p. by the Vāla-Vāya mountain वातवयजम्

Sis 13.58 p. by the Vedānta वेदान्तोपगत In 2.160 p.

by time कालाकृष्ट , कालकृत Susr not p. by two

(vowels) आद्वियोनि RPrat p. first प्रथमोत्पन्ना

MW p. formerly पूर्वज p. from जन्य Sis,

Bhashāp, Tarkas, etc , उद्भव (ifc) MBh, Mn, etc ,

सम्भूत Up, Mn, MBh, etc , सम्भवः (if c) , समुद्भवः

(ifc) , सम्भूति f (ifc) , सम्भु Yājñ , भावः

(ifc f आ) , समुद्य f(आ) (comp rarely abl)

MBh, Kāv, etc , — योनि m f (in RV only m f sometimes

योनी) (ifc) , योनिम् (ifc) MBh , रुट

(comp) MBh, Kāv, etc p. from all three humours सर्वज

f(अ) Susr p. from an Ushman उपमप्रकृति RPrāt 406

p. from a Śakti शक्तिमय f(इ) Cat p. from dadhi

दधिज L p. from fire अग्नियोन MBh p. from Hari

हरियोनि MBh p. from me मत्प्रसूत MW ' p. in the

district Hari mantha ' (the chick pea) हरिमन्यज. L

p. in the month Āshādha आषाढाभू m , ~~xxxxxxx~~ आषाढ

भव ' p. in the sea ' सागरोत्थम् L p. in the

sky आकाशज p. in vain व्योत्पन्न Mn 9.147 p. in

Vraja व्रजभू ^{RV} p. in water उदज , अन्वज

p. long ago सनज, सनजा ^{PV} ' p. more than once '

असकृद्वत्
असकृत्भवः ^{VarBrS} p. of the earth क्षितिज ^{Susr}

p. on रुह f ifc रुह f(आ) ifc p. on a rock

अस्त्रिध ^{RV 10.108.7, VS} p. on dadhi दधिज ^L

' p. on table land ' (Xanthoxylon Alatum) सानुजः

^{Bhpr} ' p. on the finger ' (a finger nail) अङ्गुलीसम्भूतः

p. together सहसम्भव ^{Kāv} , सहज f(आ) ^{TS, Mn,}

^{Kathās} , सहजा ^{RV} , सजनु ^{SBr} p. together

with Lakshmi लक्ष्मीसहजः L p. under the Nakshatra

Śravaṇa श्रावण f(२) p. under the Nakshatra

Śravishtā श्राविष्ठा Paṇ 4.3.34 p. upon ज f(आ)

ifc Mn, MBh, etc well p. सुजात RV, etc p. from one's

self उरस्य Paṇ 4.4.94 p. from Rudra रुद्रजः L

p. from serpents (said of a kind of ~~pearl~~ pearl) नागरसंभूत

Var ' p. from the marrow of a Paitya ' (a kind of

bdellium) दैत्यमेदजः L p. from the Sāma Veda सामयेनि

Ragh p. from Vishnu हरियोनि MBh p. in ज f(आ)

ifc Mn, MBh, etc , रुह् f ifc रुह् f(आ) ifc p. in

a forest अरण्यज L p. in a Sami tree शमीजात

Hariiv p. in due season कालोत्पादित p. in fruits

फलसम्भव , फलसम्भू " ' p. in Kasmir ' (saffron)

कस्मिरजन्मन् n L p. in Madra मद्रक W p. in one's

self आत्मभव B 2.64.69 ' p. in Sambhara ' (the

salt (gada ~~max~~ lavana) सम्भरोद्भवम् L ' p. in the

bones ' (said of the Vajra or thunderbolt) आशिसम्भव

to be produced

जननीय

जनयितव्य

Prab 1.

20

21

Sarva 2.57, Sāṃkhyak, Sch, जनितव्य AV 3.23.7 ,

उत्पादयितव्य Comm on Jaim, उत्पाद्य

Nyāyam , समुपाद्य .

Pāṇcat , उत्पत्तव्य Kād , विसृज्य BhP , उपस्थापयितव्य

R , उपस्थाप्य Comm on Pāṇ 2.3.65 .

improper to be produced

अजन्य

to be p. byfriction (as fire) मशितव्य MaitrS to be p. from

मथ्य

to be p. together

सम्भव्य

L .

being produced

विसृज्य

BhP ,

उपपाद्य .

having produced ३८५४ ind p .

producer n उत्पादकः Mn, उत्पादयितृ m Pat,

सम्पादयितृ mfn Kum, Sāh, Kull — भावना MBh, Yav.

सम्भविष्णु m BhP — प्रवर्तितृ m MBh — (cause)

विसर्गः BhP .

a female producer सवित्री Kir (in the

Sāṃkhya philosophy) the original p. of the material world

#

(consisting of 3 constituent essences or Gunas called

sattva, rajas and tamas) प्रकृति f p. of निर्वहितृ

m (gen) ChUp 8.14 the 8 producers which evolve the

whole visible world (viz avyakta, buddhi or mahat. ~~xxx~~

ahankara, and the 5 tan matras or subtle elements)

प्रकृतयः f pl IW 80, etc one who has produced सूत्रवत्

mfn W one who produces जनयितृ m (Pān 6.4.53,

L/
Kas) Mn 9, MBh, etc one who p. an impression संस्कृष्ट

mfn aim, Sch producer of herbs औषधिगर्भः L what

produces कारक mf(इका)n (generally ifc) MBh,

etc who p. कारक mf(इका)n (generally ifc)

MBh, etc .

not producible

अनाहारि

mfn n 8.202 .

producing

adj I

जनक

(Pan 7.3.35 Kās) MBh

4.14.56, WarBrS, Bhashap, Bhpr,

जनन

f(ई) i

In 9.81, MBh, Hariv, etc ,

संजनन f(ई) MBh, Kāv, etc,

प्रजनिष्णु

SBr, Kāth

जनिकर्तृ, जनीकर्तृ

Naish 5.63 (f जनिकर्त्री, जनीकर्त्री) , जनिक्

जनयन्त

Vop, जनिक

W — उत्पादक,

उत्पादिन् ifc Yājñ, उत्पादन MBh, Kathās, सम्पादक

Vas, व्युत्पाद W, उपपादक Sāh, उपपादन,

प्रपन्न W — कारिन् Yājñ, MBh, etc (mostly ifc SBr,

Mh, etc) , कर f(ई rarely आ) (esp. ifc)

AV 12.2.2, Mh, Pañcat, etc — भावन f(ई) MBh, Kāv,

BhP — भावुक L — सू (mostly ifc) , सूबन्

f(अरी) — आगह f(आ), वह f(आ) (ifc)

, वाहिन्

Hariv, Kathās, BhP , समावह Susr

— प्रावर्तक \underline{f} (इका) MBh, Kāv, etc, प्रावर्तिन MBh,

Hariv, प्रावर्तक \underline{f} (इका) Hariv, सम्प्रावर्तक

MBh — सर्गेक Sarvad, सूत्र (\underline{ifc}) Inscr, h,

Rajat — द \underline{f} (अत्) \underline{ifc} (Pan 3.2.3) Mn, MBh, etc —

दायिन् (\underline{ifc}) Ch p, Mn, Bh, Bhartr, etc .

II निमित्तायमान MBh — बन्धिन् .

all producing सर्वकृत Hariv, सर्वभावन

R, Pencar p. cattle पशुजनन Wair ' p. clouds '

(smoke) मेघवाहिन् m L p. consequences फलप्रयुक्त

* p. (diseases) (a female demon) अभिकृत्तरे

AV 2.8.2 p. fairthings सुजनिमन् RV p. fertili-

zing rain (Mitra & Varuna, Vishnu) घृतशोनि PV 5.

68.2, VS 5.38 p. gold (as a mountain) स्वर्णमू

Rajat ' p. impregnation ' (Nageia utramjiva) गर्भकरः

Bhpr , गर्भकारिन् Bhpr p. jewels रत्नम् Ragh,

Rajat p. juice रसवह Susr p. li ht भावक्षेपस्

V 1.143.3 p. rain जाकार्य RV 1.88.4 ' p. Rakashasa

(night) रक्षोजननी L p. seed वीर्यवाहिन् SārngS p.

sesmen रेतावहः Bhpr p. success सिद्धिंकर f(ई)

Kav, VarBrS p. the clouds मेघंकर Bhatt p. time

कालकर
काल Svet p p. unhappiness असुरवावह f(आ)

ISH 1.473 p. voice स्वरकर Susr (prob) p. water

वाक्यार्थ RV 1.88.4 p. wealth वसुधा AV, TS, TS .

being produced उत्पाद्यमान , प्रजनिष्पु W .

wishing to be produced प्राजिजनिलभण(fr resid)

SBr .

producing (the act of) n उत्पादनम् ChUp, MBh,

usr, Hit, etc, समुत्पादनम्, निष्पादनम् L, प्रतिपादनम्

W, उत्पादनम् Siddh — भावना Nir, Sāh,

BhP — प्राक्रिया Sarvad — विसर्जः Bhag, BhP — आनय
नम्

— गर्भोत्पन्नम् Sāh 6.79 $\frac{a}{b}$ — बन्धः MBh, Kāv, etc

— सृति f BhP .

not producing अनुत्पादनम्, अनुपस्थानम् .

करणम्

the act of producing (very often ifc)

Br, Bh, etc the act of n. success सिद्धिकरणम् (in

Sāṅkhya phil) n t having the property of p. / one of the

characteristics of Purusha) अप्रसवधर्मिन् mfn p. as

an effect उत्पत्ति f p. as result उत्पत्ति f p.

the ~~ray~~ glory (of any one) शशः प्रशयानम् Pas n.wonder

चमकरणम् spell p. horns वृद्धोपादनः (with

or scil मन्त्र) Kathās .

the

being produced by द्वास्तम् (comp) Sāṅk the being

p. from सम्भव. (abl) Mn, MBh, etc .

product n विकारः Gaut — (of plants or animals)

) प्रसूति f Bh — कर्मन् n In 12.98, Susr — विसर्गः

Hariy, BhP, विसर्जनम् BhP .

any product विक्रीया In, 'ajñ, MarkP any p. made

from milk (as cheese) क्षीराविकृति L the 5 products

of the buffalo cow पञ्चमहिषम् Susr the 5 p. of the cow

(viz milk, coagulated or sour milk, butter, and the liq-

uid and solid excreta) पञ्चकृचम् Kasikh, पञ्चगव्यम् L

the p. (viz the flowers, fruit, leaves, bark, and root)

of the Azadirachta Indica पञ्चनिम्बाम् L ' making anyth-

ing a product ' (producing) गर्भोत्पत्तिम् Sāh 6.79 ²/₃

a share in any ~~part~~ p. फलभागः BhP the products of the

soil वासुधागमः VarBrS with its p. सविकार mfn Gaut,

Bhag, BhP .

product 2 (in math) फलम् (ifc factor इ) sur-

yas — अर्थः Bijag — (of a sum in multiplication)

घातः Ganit — (in arith) 3 गहति f Āryabh,

Bijag .

(in arithm) a product obtained by multiplication

भावितम् , भावितकम् (often expressed by the first

syllable भा) Col the p. added to the ultimate term

अग्रान्तः, अग्रान्तम् Col the p. of a sum in multi-

plication प्रत्युत्पन्नम् Col the p. of multiplication of

two numbers together संवर्गः Āryabh the p. of multi-

plied numbers अभिहित f .

production n उत्पत्ति f Susr, Bh, Yājñ, etc, उत्पादः

Yājñ, Prab, etc, समुत्पादः Sarvad, उत्पन्नत्वम्,

व्युत्पत्ति f Nyāyam, Sāh, Vop, उपपत्ति f Bh, BhP,

Bhaṅ, Raṅh, etc — (ifr) प्रजननम् AV, etc, (lit)

प्रजननम् AV, etc, प्रजाति f Br, SrS, BhP, संजननम्

Sankh, Bh, etc, जननम् P, Kum 1.43, Sāmkhyak, Sarvad

जन्मन् n RV 3.26.7, 7.33.10, AV, VS, etc, जनुस्

m n Br, AV 7.115.3, जनि f जनी Sarvad, KapS 1.

97, Sch, जाति f AitBr 2.39, Mn, Bh, (also जाती

13f) etc — उद्भवः , प्रभवः Up, Mn, MBh, प्रभवन्तम् ,

उद्भवः gana अत्रादि Pan 5.2.131, समुद्भवः

(ifc f आ) n, MBh, etc , सम्भवः Mn, MBh, etc, सम्भूति

f TS, etc , भवः Yājñ, MBh, Kāv, etc , भवन्तम् Kap, Sch

Kāś on Pan 1.4.31 — उद्भूतः Susr, Bṛgh, Vikr, Ratnāv, etc

— रचना MBh, Kāv, etc — प्रसूति f MBh, सूति

f (generally ifc) TBr, MBh, etc — उदयः RV 8.41.2,

B, Bṛgh, Yājñ, Śak, Kum, etc — सृष्टि f TS, etc,

विसृष्टि f RV, ŚBr, etc, प्राक्रिया Sarvad, प्राक्रिया

Sarvad, प्रकरणम् Hariv — प्रादुष्करणम् GrSrS — स्मृति

f W — उत्पत्तनम् L .

non production अनुत्पत्ति f , अनुत्पादः,

अनुत्पादनम्, अनारारः .

any production विकृति f MBh, Susr (in Sāṃkhya)

belonging to a Vikāra i.e. to a p. वैकृतिक mf(ई)n

MM cause of p. सूति f Kāv, BhP characterized by

p. प्रसतधर्मिन् mfn contained in a book on firth or

p. औत्पाद mfn T (prob) an instrument of p.

सचित्रम्

Pān 3.2.184 knowing a book on p.

औत्पद

mfñ

a literary p.

जाणी

Uttarar, Bham

manner of p.

सूति

f Kāv, BhP

place of p.

सूति

f

Kāv, BhP

p. by the joint operation of cause and effectउत्पत्तिप्रयोगः (in Sāṃkhya) a p. from Prakṛitit विकारः

IV 82, etc

p. in general

उत्पत्ति

Pājat

p. of fruit

फलेपत्ति

f Pān, Sch

फलनिष्पत्ति

f Kap,

फलनिवृत्ति

f Kātyār, Jaim

the p. of fruits

फलप्रजननम्

Pājat ,

फलागमः

Śak

p. of sound

शब्दोपत्ति

f Prāt

stud-

ying a book on p. उत्पादक mfn .

productive adj उत्पादन Mn, Hit, Kathās, युत्पादक

Mh, Kathās — उद्भवकर MW, भावुक L

— सफल f() Bh, Kav, etc — प्रसू RV, etc ,

प्रसवधर्मिन् MW — स्यावक f(इका) W — अफल्गु

Sis 3.76 — अबन्ध्य f(आ) — अमोघ f(आ) — रेतस्विन्

TS — (of) साधक f(इका) (gen or comp) Wh,

Kav, etc , (of) साधन f(ई or आ) (comp) Wh,

Kav, etc .

any productive source प्रसूतम् p. of go d

qualities गुणकार W p. of sexual pleasure रतिफल

MI .

productiveness n उत्पत्ति f Rājat .

Profanation n विडम्बनम्, विडम्बना BhP .

profanation of the Veda by unseasonable study

विष्णवः Yājñ, Sch p. of worship यज्ञवेशसम् TS, Br,

यज्ञवेशसम् TS, Br .

profane adj अप्रणीत in 9.37 — अयज्ञिय

RV-10.124.3, AV 12.2.37 .

profane knowledge विज्ञानम्
अयज्ञिय (ifc f 3A) 'n, 'Wh, etc

p. language अपव्याहारः KātyŚr, Sch p. science उपविद्या.

profaning adj विडम्बक Kāv, BhP, विडम्बिन्

VarBrS .

to profess as one's aim आदिश आदिदेष्टि,

आदिशति rarely आदिशते RV, ~~XXXXXX~~ Yajñ to p.

as one's duty आदिश आदिदेष्टि, ^{आदिशति} rarely आदिशते

RV, Yajñ to p. one's self to be ॐ Ā (rarely P) RV,

Dr, Dh .

professing to be telling the exact truth तथावादिन्

mfn .

profession n वृत्ति f SrS, Mn, MBh, etc, वृत्तिक,

वृत्तिन् (ifc) MBh, Kāv, etc, वृत्तिता, वृत्तिवाम् Mn,

MBh, etc — (esp. that of a Vaisya, i.e. agriculture,

breeding of cattle, and trade) वार्त्ता Mn, MBh, etc —

व्यापारः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc — जिगीषा

— देवन्म L — पाश्यम् W — संस्था .

based on profession वार्त्तामूल mfn R fallowing no

p. शिकु mfn L having battle for a p. रणवृत्ति

mfn Hariv having the same p. एककर्मकारक mfn having

war for a p. रणवृत्ति mfn Hariv livelihood earned by

p. कर्माजीवः WarBrS ' living by any p. ' a house -

holder) वार्त्तावृत्ति m BhP practising any p. वार्त्ता mfn

L the p. of a beggar रात्र्यवृत्ति f BH skilled in a p.

वार्त्तिक mfn g. कथादि and g उक्थादि W .

to live for a profession उपजीव् उपजीवति

Bh, BhP, Sis, etc .

a professional gambler द्यूतवृत्ति m a p. soldier

शस्त्राजीविन् m VarBrS, MarkP .

proffer vb उपह उपहरति AV, TBr, ŚBr,

AsvGr & Gr, KātyGr, Ph, Śusr, etc, उपह caus

उपहारयति MBh, R, Śusr .

proffering (the act of) उपहरणम् BhP .

proficiency n प्रवीणता, प्रवीणत्वम् Kāv — (esp

in literature व्युत्पत्ति f Nyāyam, Kap, Bālar, etc,

(esp. in science) व्युत्पत्ति f Nyāyam , Kap, Bālar, etc

— वैचक्षण्यम् Bhar, Das, Bālar — विशारदिमन् m Harav

— प्रागल्भ्यम् — विज्ञानम् (i/c f आ) Uttamc .

desirous of making proficiency (in any science)

व्युत्पत्ति min MW great n. अतिवैचक्षण्यम् p. in प्रावीण्यम्

(loc comp) Ragh, Kathās p. in science विद्यागमः

Kāv p. in the use of arms कृतास्त्रता Ragh 1.5156 .

proficient (in) adj विशारद f(आ) (loc)

comp) Kn, MBh, etc — (in any science) समापन्न

— अग्र्य f(आ) — अधीतिन् (gana इत्यादि),

अधीयन् — वैज्ञानिक f(ई) L — अनुपठितेन् m

(gana इत्यादि) .

profit vb प्रभू प्रभवति (rarely प्रभवते)

RV, Br प्रभू .

to derive profit from उपजीव् उपजीवति Yājñ, 3hP,

Mark², etc to make p. out of anything सार्थय Nom

सार्थयति Cat, सार्थोक् सार्थोकरोति to yield p.

सफलीभू सफलीभवति Subh .

profit n लाभः in, MBh, etc , लब्धि f VarBrS,

लाभकः VarBrS — वृद्धि f Subh — उत्पात्ते f Pājat

— भोगः RV, etc , भोज्यम् RV , भुज् f RV, AV —

फलोत्पत्ति f Pān, Sch — उदयः — आयः Pān, in,

Yajñ, MBh, Hit, etc — अर्थयुक्तिः f — अधिगमः — हितम्

हितानि

(n pl) in, MBh, etc — दोहः Paś, Pur — योगः RV.

AV, TS, Kaus, MBh — प्रयोजनम् (ifc f आ) (with instr)

Kāv, Pāncat, etc — आसन्ति f — वीति f RV .

According to profit यथा लाभम् ind IV an action

accomplished for one's own p. स्वैरिक्मिन् n Āpast bring-

ing great p. बृहत्फल mfn L bringing p. फलप्रद

mfn BhP causing p. अर्थकृत् mfn , कल्याणकर, कल्याण-

कार mf(ई)n , कल्याणकारक mfn Yājñ 2.136 (a dep-

osit in pawn) from which p. accrues सोपकार mfn n

8.4.3 desirous of deriving p. from anything सारायिन्

mfn MBh desirous of making a p. अर्थयिन् mfn for the

p. of अर्थतः ind for the sake of p. लाभकारणत्

ind Bh having an increase of p. सोदय mfn Yājñ hav-

ing much p. भूरित्ताम mfn having p. फलवत् mfn Vop

making p. तामकर (IW), तामकृत् (W) mfn one's own

p. आत्मताम. Kāvyād one who has gained a p. तव्यताम

mf(आ)n Kārāṇḍ one who tries to make a p. out of his

virtue like a merchant धर्मवाणिज्यकः (Bh), धर्मवाणिज्यकः

(L), धर्मवाणिज्यकः (Bh) possession of p. फलभोगः

W p. and loss लाभतामो m du 9.331 p. from lending

money वृद्धि f In, Yājñ, Bh, IW 264 p. in a distant

region दिग्तामः Yājñ 2.254 p. in trade पण्यफलवम्

W the . of property (as corn etc) उपरचलाम् L

p. of time कालहारः Kathas 31.75ff, 32.10 p. on a

pledge beyond the interest of the money ~~xx~~ lent upon it

प्रकर्षितम् * receiving profits फलभोगिन् mfn w

seeing profit अर्थदृष्टि f BhP a share of p. फलभागः

BhP sharing in p. फलभागिन् mfn n 3.143 what p.

arises from that ? तेन कियानर्थ. BhP yielding p. दोहन

mf(आ)n MBh, Hariv yielding p. of any kind दोग्ध

profitable adj लाभकर (11), लाभकृत् (11)

— फलवत् AV, Āpast, Hit, फलता Jaimīnī, फलत्वम्

Ch p, Samk, Sāh , सफल f(आ) h, Kāv, etc —

अर्थकृते (Kāla), अर्थकृतिन् (R) — अर्थद

Kathās — अर्थसाधक f(इका) h 1.4785, etc —

अर्थयोग्य as — भोग्य AV, etc — गुणकार W — अप्रस्वत

RV — अफल्गु Sīs 3.76 — अव्यर्थ — सोपचय

Kathās .

not profitable निरूपक्रिय Kathās .

become profitable सफलीभूत made p. सफलीकृत

~~xxx~~ Kāv, Kathās very p. भूरिलभ .

to make profitable सफल्य Nom सफल्यति Kāv,

Kathās, सफलीकृत सफलीकरोति Pāncat, 'Satr .

profitableness n साफ़त्यम् Mn, MBh, etc,

सफलत्वम् Śis, Kathās, Sāh — भोग्यता (ŚāṅkhBr)

भोग्यत्वम् (Hariv) .

profitably अनृत्या ind L .

profitless adj अनामिष — निराय W .

(९)
profligate adj व्यभिचारिन् MBh, Kav, etc — व्यसनीयः

W — धृष्ट W (ifc it gives a bad sense to the first

member of the comp Paṇ 2.1.53, Gaṇar 2.114) — सुदुराचार

W — आहनस् RV 5.42.13, 10.10.6.8 .

a profligate man चिङ्गः L, खिङ्ग, खिङ्ग, पांसुल
only L. , श्लिङ्ग m-L.

